

Historia i społeczeństwo. Ojczysty Panteon i ojczyste spory

Plan wynikowy z wymaganiami na poszczególne oceny

Wymagania podstawowe: oceny dopuszczająca i dostateczna

Wymagania ponadpodstawowe: oceny dobra, bardzo dobra, celująca

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Tak jak Grecy i Rzymianie						
1. Greccy bohaterowie	1. W starożytnej Grecji 2. Wojna trojańska 3. Wojny z Persami 4. Niezgoda, która rujnuje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: wojna trojańska – identyfikuje postacie: Homera, Leonidasa – zna datę bitew pod Maratonem (490 r. p.n.e.) i Termopilami (480 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie Troję, miejsca najśłynniejszych bitew wojen grecko-perskich – wymienia cechy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Hellada, Hellenowie – identyfikuje postacie: Achillesa, Hektora – zna datę bitwy pod Cheroneją (338 r. p.n.e.) – wyjaśnia, dlaczego uznaje się, że Grecy zapoczątkowali badania historyczne – przedstawia antyczne wzory	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: wojna peloponeska – identyfikuje postacie: Temistoklesa, Kserksesa, Pauzanasza, Herodota – zna daty wojny peloponeskiej (431– 404 p.n.e.) – charakteryzuje postawy antycznego żołnierza i obrońcy ojczyzny na	Uczeń: – identyfikuje postać Heinricha Schliemanna – omawia skutki wojny peloponeskiej dla świata greckiego – opisuje recepcję bitew pod Maratonem i Termopilami w literaturze, sztuce i kulturze popularnej	Uczeń: – odnosi przykłady bohaterskich postawy antycznych Greków do postaw współczesnych Polaków

		charakterystyczne antycznej cywilizacji greckiej	bohaterstwa na przykładzie <i>Iliady</i> Homera	przykładzie wojen grecko-perskich – wyjaśnia, dlaczego twórcy kultury na przestrzeni dziejów odwoływali się do tych postaw		
2. Polskie Termopile	1. Polski Leonidas 2. Bitwa pod Zadwórzem 3. Bohaterowie spod Wizny i Monte Cassino	Uczeń: – identyfikuje postacie: gen. J. Sowińskiego, kpt. B. Zajączkowskiego, kpt. W. Raginisa, gen. W. Andersa – wyjaśnia, kto i dlaczego zyskał miano polskiego Leonidasa	Uczeń: – zna datę szturmu Woli (6 IX 1831 r.), bitwy pod Zadwórzem (17 VIII 1920 r.), bitwy pod Wizną (7-10 IX 1939 r.), zdobycia Monte Cassino (18 V 1944 r.) – wskazuje na mapie miejsca bitew pod Zadwórzem, Wizną, Monte Cassino – przedstawia obronę Woli oraz bitwy pod Wizną i Monte Cassino jako symboliczne	Uczeń: – opisuje przebieg i znaczenie bitwy pod Zadwórzem oraz wyjaśnia jej symbolikę	Uczeń: – przedstawia motyw Termopil i jego znaczenie w polskiej literaturze – ocenia postawy polskich bohaterów poświęcających się dla ojczyzny	Uczeń: – omawia i ocenia znaczenie popularyzowania wiedzy o wydarzeniach historycznych za pomocą współczesnych środków przekazu

			oraz historyczne nawiązania do greckich Termopil			
3. Republika rzymska – państwo obywateli	1. Republika rzymska 2. Rzymski obywatel – patriota 3. Kryzys republiki 4. Upadek republiki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: republika, obywatel – wyjaśnia, w jaki sposób Rzymianie rozumieli pojęcie cnót obywatelskich	Uczeń: – zna daty wojny z Ekwami (458 r. p.n.e.), przejęcia władzy przez Gajusza Juliusza Cezara (49 r. p.n.e.), upadku republiki rzymskiej (31 r. p.n.e.) – identyfikuje postacie: Lucjusza Kwinkcjusza Cyncynata, Gajusza Juliusza Cezara, Oktawiana – wskazuje na mapie zasięg republiki rzymskiej – przedstawia cechy charakterystyczne republiki rzymskiej – omawia cechy rzymskiego obywatela – patrioty na	Uczeń: – identyfikuje postacie: Tyberiusza i Gajusza Grakchów, Marka Tuliusza Cycerona – przedstawia przyczyny i skutki kryzysu republiki rzymskiej – omawia przejawy kryzysu republiki rzymskiej i próby jego przewyciężenia	Uczeń: – wyjaśnia, dlaczego Cyncynat stał się wzorem dla amerykańskich obywateli – wyjaśnia zależności między kryzysem republiki rzymskiej a upadkiem cnót obywatelskich	Uczeń: – analizuje możliwość zastosowania obywatelskich wzorców obowiązujących w starożytnej republice rzymskiej w dzisiejszych czasach

			przykładzie Cyncynata			
4. Polski patriotyzm na przestrzeni wieków	1. Patriotyzm w przeszłości 2. Święta narodowe 3. Patriotyzm dziś	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu patriotyzm – wymienia polskie święta o charakterze narodowym – wymienia podstawowe obowiązki obywatela polskiego	Uczeń: – wskazuje wydarzenia, które miały wpływ na rozwój polskiego patriotyzmu – charakteryzuje postawy patriotyczne w Polsce na przestrzeni dziejów – wyjaśnia, czym charakteryzuje się współczesny patriotyzm i podaje jego przykłady	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu <i>Corona Regni Poloniae</i> – wyjaśnia okoliczności ustanowienia polskich świąt o charakterze narodowym – przedstawia zmiany w rozumieniu pojęcia patriotyzm w Polsce na przestrzeni dziejów	Uczeń: – omawia mity związane z polskim patriotyzmem	Uczeń: – ocenia, czy w czasach współczesnych potrzebny jest patriotyzm
II. Za panowania Piastów i Jagiellonów						
1. Jak rządząli pierwsi Piastowie	1. Dynastia Piastów 2. Pierwszy król Polski 3. Spory o tron i kryzys państwa Piastów 4. Od odbudowy do podziału	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Piastowie – lokalizuje w czasie panowanie dynastii piastowskiej – zna datę chrztu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: monarchia patrymonialna, statut sukcesyjny – zna daty koronacji	Uczeń: – identyfikuje postacie: Brzetysława, Władysława Hermana, Zbigniewa – omawia przejawy kryzysu i	Uczeń: – omawia wpływ sytuacji wewnętrznej w państwie piastowskim w XI w. na pozycję władcy – przedstawia	Uczeń: – porównuje oraz ocenia koncepcje polityczne Bolesława Chrobrego, Bolesława Śmiałego i Bolesława

	państwa Piastów	Polski (966 r.), koronacji Bolesława Chrobrego (1025 r.), Kazimierza Wielkiego (1333 r.) – identyfikuje postacie: Mieszka I, Bolesława Chrobrego – wskazuje na mapie zasięg monarchii piastowskiej – wyjaśnia, jakie przesłanki umożliwiły Bolesławowi Chrobremu sięgnięcie po koronę królewską	Mieszka II (1025 r.), Bolesława Śmiałego (1076 r.), Przemysła II (1295 r.), Władysława Łokietka (1320 r.) – identyfikuje postacie: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego, Bolesława Krzywoustego – przedstawia cechy charakterystyczne panowania Kazimierza Odnowiciel, Bolesława Śmiałego i Bolesława Krzywoustego	odbudowy państwa polskiego w XI w.	słabe i mocne strony państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów	Krzywoustego
2. Ostatni Piastowie na tronie polskim	1. Drogi do zjednoczenia 2. Metropolia na straży jedności 3. Panowanie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rozbiecie dzielnicowe,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: monarchia	Uczeń: – zna daty: koronacji Przemysła II (1295 r.), koronacji	Uczeń: – identyfikuje postać bp Jana Muskaty – opisuje i ocenia	Uczeń: – porównuje sposób prowadzenia polityki przez

	Kazimierza Wielkiego 4. Zmiana dynastii w Polsce	Jagiellonowie – zna daty: sprowadzenia Krzyżaków do Polski (1226 r.), koronacji Władysława Łokietka (1320 r.), koronacji Kazimierza Wielkiego (1333 r.), założenia Akademii Krakowskiej (1364 r.), przywileju koszyckiego (1374 r.) – identyfikuje postacie: Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi Andegaweńskiej, Jagiełły – wskazuje na	stanowa – zna daty: pokoju w Kaliszu (1343 r.), koronacji Ludwika Andegaweńskiego (1370 r.) – przedstawia cechy charakterystyczne rozbicia dzielnicowego w Polsce piastowskiej – omawia sytuację wewnętrzną państwa polskiego za panowania ostatnich Piastów	Wacława II (1300 r.), przyłączenia Rusi Halickiej (1340-1356) – identyfikuje postacie: Przemysła II, Wacława II, Wacława III, abp Jakuba Świnki – prezentuje okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez Andegawenów i Jagiellonów	rolę Kościoła w jednoczeniu państwa polskiego – charakteryzuje i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego	Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego – ocenia wpływ, jaki na działania władców miały funkcjonujące wówczas ustroje (monarchia patrymonialna oraz stanowa)
--	--	---	--	--	--	---

		mapie zasięg terytorialny państwa polskiego za panowania Kazimierza Wielkiego – omawia przyczyny i etapy jednoczenia ziem polskich – wymienia osiągnięcia Kazimierza Wielkiego w rządzeniu państwem				
3. Polska częśćią Europy łacińskiej	1. Chrzest Mieszka I 2. Zjazd w Gnieźnie 3. Katoliccy patroni Polsce 4. Kultura i sztuka chrześcijańska 5. Wartości i obyczajowość chrześcijańska 6. Architektura i sztuka polska w średniowieczu	Uczeń: – zna daty: chrztu Polski (966 r.), zjazdu w Gnieźnie (1000 r.) – identyfikuje postacie: Mieszka I, Bolesława Chrobrego, Ottona III, św. Wojciecha – prezentuje cechy charakterystyczne sztuki i kultury chrześcijańskiej w	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu laicyzacja – identyfikuje postacie: Dobrawy, bp Stanisława ze Szczepanowa – omawia skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I – opisuje postanowienia	Uczeń: – identyfikuje postacie: Galla Anonima, Wincentego Kadłubka, Jana Długosza Janka z Czarnkowa – przedstawia na wybranych przykładach rolę, jaką w średniowiecznym państwie i	Uczeń: – ocenia skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I – charakteryzuje przyczyny i skutki laicyzacji życia publicznego – wyjaśnia, co przyczyniło się do mniejszej niż w Europie Zachodniej	Uczeń: – omawia i ocenia wpływ wartości chrześcijańskich na przemiany w obyczajowości społeczeństwa polskiego

	7. Kronikarze dziejów Polski 8. Laicyzacja i chrześcijaństwo w czasach współczesnych	Polsce – charakteryzuje sztukę i architekturę polskiego średniowiecza	zjazdu w Gnieźnie i wymienia jego konsekwencje – tłumaczy, jaką rolę kroniki odgrywały dawniej i współcześnie	społeczeństwie odgrywali święci patroni – określa, na które obszary kultury chrześcijaństwo wywarło największy wpływ – wymienia kronikarzy polskich i przedstawia ich osiągnięcia	laicyzacji życia w Polsce	
4. Początki unii polsko-litewskiej	1. Dlaczego zawarto unię polsko-litewską? 2. Konflikt z zakonem krzyżackim 3. Spór polsko-krzyżacki na arenie międzynarodowej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu unia – zna daty: zawarcia unii w Krewie (1385 r.), bitwy pod Grunwaldem (15 VII 1410 r.), I pokoju toruńskiego (1411 r.), II pokoju toruńskiego (1466 r.) – identyfikuje postacie: Władysława	Uczeń: – zna daty: wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (1409-1411), wojny trzynastoletniej (1454-1466) – identyfikuje postać Ulricha von Jungingena – wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, państwo zakonu krzyżackiego – omawia	Uczeń: – zna daty: soboru w Konstancji (1414-1418), aktu inkorporacji Prus do Polski (1454 r.) – identyfikuje postacie: Witolda, Pawła Włodkowica, abp Mikołaja Trąby – analizuje znaczenie bitwy pod Grunwaldem dla polskiej tradycji historycznej i świadomości narodowej na	Uczeń: – przedstawia oraz ocenia panowanie Władysława Jagiełły – wyjaśnia, na czym polegała postępowość poglądów Pawła Włodkowica	Uczeń: – ocenia efektywność polityki państwa polskiego w stosunku do Krzyżaków

		Jagiellończyka – omawia przyczyny i skutki unii polsko- litewskiej w Krewie	postanowienia unii polsko-litewskiej w Krewie – opisuje przyczyny i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim oraz wojny trzynastoletniej	przykładzie obrazu Jana Matejki – charakteryzuje dyplomatyczne zabiegi Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji		
III. Dziedzictwo Rzeczypospolitej Obojga Narodów						
1. Państwo szlachty polskiej	1. Dlaczego szlachta uzyskała przywileje? 2. Parlament szlachecki 3. „Szlachcic na zagrodzie równy wojewodzie”	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: demokracja szlachecka, szlachta – omawia okoliczności nadawania szlachcie przywilejów oraz wymienia ich skutki – przedstawia cechy charakterystyczne stanu szlacheckiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, sejmiki – zna daty uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), zwołania po raz pierwszy sejmu walnego (1493 r.), pierwszego <i>liberum veto</i> (1652 r.) – identyfikuje postać Jana Zamojskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu ruch egzekucyjny – identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego – opisuje sposób funkcjonowania demokracji szlacheckiej i jej instytucji – charakteryzuje ruch egzekucyjny i jego wpływ na postawy przedstawicieli szlachty	Uczeń: – omawia i ocenia działalność przywódców ruchu szlacheckiego na przykładzie Jana Zamojskiego oraz Mikołaja Sienickiego – porównuje demokrację szlachecką z demokracją w dzisiejszej Polsce	Uczeń: – ocenia demokrację szlachecką w Polsce, wykorzystując opinie potomnych i wiedzę własną

2. Rzeczpospolita Obojga Narodów	1. Złoty wiek 2. Zawarcie unii lubelskiej 3. Rzeczpospolita krajem wielu kultur i religii 4. Pierwsi królowie elekcyjni	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów Rzeczpospolita Obojga Narodów, renesans – zna daty: hołdu pruskiego (1525 r.), unii lubelskiej (1569 r.) – identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta – wskazuje na mapie granice Rzeczypospolitej Obojga Narodów – przedstawia przyczyny, postanowienia oraz skutki unii lubelskiej – wyjaśnia, dlaczego wiek XVI nazwano złotym wiekiem	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: unia personalna, unia realna, konfederacja warszawska, wolna elekcja – zna daty: aktu konfederacji warszawskiej (1573 r.), pierwszej wolnej elekcji (1573 r.) – identyfikuje postacie: Albrechta Hohenzollerna, Henryka Walezego, Stefana Batorego – wskazuje na mapie ziemie Korony i Litwy – wymienia cechy charakterystyczne architektury i sztuki polskiego renesansu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Artykuły henrykowskie, pacta conventa – wskazuje na mapie ziemie we wspólnym władaniu Polski i Litwy po 1569 r., lenna Rzeczypospolitej Obojga Narodów – charakteryzuje panowanie ostatnich Jagiellonów – opisuje panowanie pierwszych królów elekcyjnych w Polsce	Uczeń: – ocenia przyczyny, postanowienia oraz skutki unii lubelskiej – wyjaśnia, na czym polegała wielokulturowość Rzeczypospolitej Obojga Narodów i jakie były jej skutki – omawia miejsce hołdu pruskiego i unii lubelskiej w polskiej tradycji historycznej oraz świadomości narodowej na przykładzie obrazów Jana Matejki – omawia i ocenia przejawy tolerancji wyznaniowej w Polsce szlacheckiej	Uczeń: – ocenia postawy Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta wobec wyzwań epoki na przykładzie hołdu pruskiego oraz unii lubelskiej – ocenia wpływ szlachty na politykę państwa
---	--	---	--	--	---	--

3. Wiek wojen	1. Zygmunt III Waza na tronie polskim 2. O tron szwedzki 3. Zmierzch potęgi Polski 4. Lew Lechistanu 5. Rzeczpospolita – państwo ponad stan?	Uczeń: – zna daty: bitwy pod Kircholmem (1605 r.), potopu szwedzkiego (1655-1660), bitwy Wiedniem (1683 r.) – identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza, Jana III Sobieskiego – opisuje przyczyny, przebieg i skutki potopu szwedzkiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu husaria – zna daty: bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), powstania Chmielnickiego (1648 r.), obrony Jasnej Góry (1655 r.), bitew pod Cecorą (1620 r.), Chocimiem (1621 i 1673 r.) – identyfikuje postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Władysława IV Wazy, Bohdana Chmielnickiego, Stefana Czarnieckiego – wskazuje na mapie miejsca najważniejszych	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu rokosz – zna daty: bitwy pod Beresteczkiem (1651 r.), wygnania arian (1658 r.) – identyfikuje postacie: Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Mehmeda IV – wskazuje na mapie zmiany granic Rzeczypospolitej w XVII w. – omawia przyczyny, przejawy i skutki konfliktu Zygmunta Wazy z obozem szlacheckim – określa uwarunkowania powstania Chmielnickiego i	Uczeń: – wymienia przyczyny i przejawy odchodzenia od tolerancji wyznaniowej w Polsce – przedstawia i ocenia postawy wielkich wodzów XVII w. wobec wyzwań epoki na przykładzie Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego	Uczeń: – ocenia wpływ XVII-wiecznych konfliktów na społeczeństwo Rzeczypospolitej
----------------------	--	--	--	--	---	--

			zwycięstw Polaków w wojnach XVII w. – prezentuje cechy charakterystyczne konfliktów Rzeczypospolitej z sąsiadami w XVII w.	jego skutki – charakteryzuje konflikt polsko-turecki w II poł. XVII w.		
4. Konstytucja 3 maja – ratunek czy przyczyna upadku?	1. Czasy saskie 2. Poniatowski i jego przeciwnicy 3. Dokonania Sejmu Wielkiego 4. Drugi rozbiór Polski	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Komisja Edukacji Narodowej, sarmatyzm – zna daty: rozbioru Polski (1772 r.), powstania Komisji Edukacji Narodowej (1773 r.), uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.), II rozbioru Polski (1793 r.) – identyfikuje postacie: Stanisława	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja barska, Sejm Wielki, konfederacja targowicka – zna daty: elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764 r.), konfederacji barskiej (1768–1772), obrad Sejmu Wielkiego (1788-1792), zawiązania konfederacji targowickiej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: prawa kardynalne, czarna procesja – zna daty: unii personalnej polsko-saskiej (1697–1763), założenia Collegium Nobilium (1740 r.), powołania Komisji do Ksiąg Elementarnych (1775 r.), czarnej procesji (1789 r.), wojny w obronie Konstytucji (1792-1793), bitew pod Zieleńcami i	Uczeń: – charakteryzuje panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego – przedstawia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Tadeusza Rejtana – określa miejsce Konstytucji 3 maja w polskiej tradycji historycznej i świadomości narodowej na przykładzie obrazu Jana Matejki – ocenia reformę edukacji w czasach	Uczeń: – prezentuje i ocenia postawy szlachty polskiej wobec przemian ustrojowych w kraju – ocenia ruch konfederacki w Polsce stanisławowskiej

		Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki – wymienia cechy sarmatyzmu i oświecenia w Polsce	(1792 r.) – identyfikuje postacie: Tadeusza Rejtana, Józefa Poniatowskiego – wskazuje na mapie ziemie zagarnięte przez państwa zaborcze w I i II rozbiórce Polski – omawia reformy polityczne i społeczne Sejmu Wielkiego – omawia reformę edukacji w czasach stanisławowskich	Dubienką (1792 r.) – identyfikuje postacie: Augusta II, Augusta III, Stanisława Konarskiego, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego – podaje przejawy kryzysu państwowości polskiej w czasach saskich – omawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej – przedstawia przyczyny i skutki zawiązania konfederacji targowickiej	stanisławowskich	
5. Dlaczego	1. Sytuacja po	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

Rzeczpospolita upadła?	drugim rozbiore 2. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski 3. Przyczyny upadku Rzeczypospolitej 4. Historyczne spory o upadek Rzeczypospolitej	– zna daty: ogłoszenia aktu powstania kościuszkowskiego (24 III 1794 r.), III rozbioru Polski (1795 r.) – identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki – podaje przyczyny upadku państwowości polskiej w XVIII w.	– wyjaśnia znaczenie terminów: insurekcja, kosynierzy – zna daty: bitew pod Racławicami (4 IV 1794 r.) Maciejowicami (X 1794 r.) – identyfikuje postacie: Jana Kilińskiego, Wojciecha Głowackiego – wskazuje na mapie ziemie zabrane przez państwa zaborcze w III rozbiore Polski – opisuje przebieg insurekcji kościuszkowskiej i jej skutki	– wyjaśnia znaczenie terminów: uniwersał połaniecki, szkoła krakowska, szkoła warszawska, demagogia, populizm – zna daty: ogłoszenia uniwersału połanieckiego (7 V 1794 r.), kapitulacji Warszawy (XI 1794 r.) – identyfikuje postacie: Jakuba Jasińskiego, Berka Joselewicza – omawia sytuację w Rzeczypospolitej po drugim rozbiore – omawia znaczenie uniwersału połanieckiego – charakteryzuje	– ocenia stanowiska w sporze o ocenę przyczyn upadku Rzeczypospolitej – przedstawia i ocenia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Stanisława Augusta Poniatowskiego oraz przywódców i uczestników powstania kościuszkowskiego	– ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego
--------------------------------------	---	---	--	---	---	---

				stanowiska w sporze o ocenę przyczyn upadku Rzeczypospolitej		
IV. Pod zaborami						
1. Zawiedzione nadzieje	1. Czy Polacy mogą istnieć bez państwa? 2. U boku Francji? 3. U boku Rosji?	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie – zna datę: powstania Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.) – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina, gen. Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego – przedstawia okoliczności powstania, organizację i losy Legionów Polskich we Włoszech	Uczeń: – zna daty: utworzenia Księstwa Warszawskiego (1807 r.), utworzenia Królestwa Polskiego (1815 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Poniatowskiego, Aleksandra I – wskazuje na mapie zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstało Księstwo Warszawskie i jak	Uczeń: – zna datę założenia Uniwersytetu Warszawskiego (1816 r.) – identyfikuje postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, Stanisława Staszica, wielkiego księcia Konstantego, Franciszka Druckiego-Lubeckiego – opisuje losy i postawy Polaków po trzecim rozbiore Rzeczypospolitej – omawia organizację polityczną i	Uczeń: – identyfikuje postacie: Jana Śniadeckiego, Stanisława Kostki Potockiego – omawia i ocenia udział Polaków w kampaniach napoleońskich – przedstawia i ocenia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Poniatowskiego, Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i Stanisława Kostki Potockiego	Uczeń: – przedstawia i ocenia koncepcje dotyczące odzyskania niepodległości przez Polskę na przełomie XVIII i XIX w.

			zostało zorganizowane – wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej	przemiany gospodarczo-społeczne w Królestwie Polskim		
2. Spiski i powstania	1. Spiski niepodległościowe 2. Powstanie listopadowe 3. Wielka Emigracja	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: noc listopadowa, Wielka Emigracja – zna daty: wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830 r.) – wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem listopadowym – omawia przyczyny i przebieg powstania listopadowego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Święte Przymierze, Wiosna Ludów – zna daty: powstania Świętego Przymierza (1815 r.), bitew pod Olszynką Grochowską (II 1831 r.) i Ostrołęką (V 1831 r.), wybuchu powstania krakowskiego (21 II 1846 r.), Wiosny Ludów (1848–1849) – identyfikuje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Hotel Lambert, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, rabacja galicyjska – zna daty: zawięzania Sprzysiężenia Podchorążych (1828 r.), rabacji galicyjskiej (1846 r.) – identyfikuje postacie: gen. Ignacego Prądzyńskiego, Adama Jerzego Czartoryskiego, Edwarda	Uczeń: – zna datę powstania Wolnomularstwa Narodowego (1819 r.) – identyfikuje postać Waleriana Łukasińskiego – omawia i ocenia postawy przywódców politycznych oraz dowódców wojskowych podczas powstania listopadowego – opisuje stosunek społeczeństwa polskiego do zrywów niepodległoś-	Uczeń: – ocenia przyczyny klęsk polskich wystąpień w I połowie XIX w.

			postaci: Piotra Wysockiego, gen. Józefa Chłopickiego – wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem krakowskim i Wiosną Ludów – wyjaśnia, które grupy społeczne i dlaczego były zainteresowane zrywami niepodległościowymi – podaje przyczyny zawiązywania spisków niepodległościowych na ziemiach polskich – charakteryzuje Wiosnę Ludów na ziemiach polskich i jej skutki	Dembowskiego, Jakuba Szeli – wskazuje na mapie ziemie objęte rabacją galicyjską – omawia założenia ideowe polskich organizacji emigracyjnych – charakteryzuje Wielką Emigrację oraz jej wpływ na wydarzenia w Galicji i Wielkopolsce w latach 1846 i 1848 – wymienia skutki rabacji galicyjskiej	ciowych	
3. Bić się czy nie bić?	1. Walka czy lojalność? 2. Powstanie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu	Uczeń: – identyfikuje postacie: Edwarda	Uczeń: – wyjaśnia wpływ polskiej

	styczniowe 3. Praca organiczna 4. Autonomia galicyjska	praca organiczna – zna daty powstania styczniowego (1863–1864) – identyfikuje postać Romualda Traugutta – opisuje przebieg powstania styczniowego	terminów: Biali, Czerwoni, branka, autonomia galicyjska, lojalizm – zna datę wydania manifestu Rządu Narodowego (22 I 1863 r.) – identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Hipolita Cegielskiego – wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem styczniowym – porównuje poglądy społeczno-polityczne Białych i Czerwonych – prezentuje założenia ideologiczne oraz wskazuje cele i przykłady działalności zwolenników pracy	odwilż posewastopolska – identyfikuje postacie: Aleksandra II, Dezyderego Chłapowskiego, Franciszka Stefczyka – przedstawia przejawy odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim – omawia sytuację społeczno-narodową w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego – omawia politykę Aleksandra Wielopolskiego – charakteryzuje autonomię galicyjską – porównuje sytuację Polaków pod zaborami po	Abramowskiego, Kazimierza Badeniego – ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego – porównuje polskie powstania narodowe pod kątem przyczyn i okoliczności wybuchu oraz sposobu prowadzenia działań militarnych	rzeczywistości politycznej XVIII i XIX w. na kształtowanie się nurtu realizmu politycznego oraz go ocenia – przedstawia oceny polskich zrywów niepodległościowych w historiografii i publicystyce – formułuje i uzasadnia własną opinię na temat polskich powstań narodowych
--	---	---	---	---	--	---

			organicznej	powstaniu styczniowym		
4. Jak kształtował się współczesny naród polski?	1. Ku współczesnemu narodowi 2. W obronie polskości 3. Kultura narodowa i religia 4. Ruch narodowy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: naród, germanizacja, rusyfikacja – identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Jana Matejki – opisuje sposoby walki w obronie polskości	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: świadomość narodowa, nacjonalizm – identyfikuje postać Romana Dmowskiego – omawia pojęcie narodu polskiego na przestrzeni wieków	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kulturkampf, solidaryzm społeczny – identyfikuje postać abp Mieczysława Ledóchowskiego – wymienia czynniki, które miały wpływ na kształtowanie się narodu polskiego w XIX w. – przedstawia główne koncepcje ideologii nacjonalistycznej i jej rozwój na ziemiach polskich	Uczeń: – omawia rozwój kultury polskiej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – charakteryzuje współczesny naród polski	Uczeń: – przedstawia i ocenia proces upowszechniania świadomości narodowej Polaków
5. Przemiany społeczne w XIX wieku	1. Nowe grupy społeczne 2. Sprawa chłopska 3. Sprawa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: inteligencja,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ziemiaństwo,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Uniwersytet Latający	Uczeń: – omawia stanowisko ugrupowań politycznych	Uczeń: – ocenia stanowisko ugrupowań politycznych

	robotnicza 4. O prawa kobiet	uwłaszczenie, emancypacja – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Marii Sklódowskiej-Curie – wyjaśnia, jakie przemiany cywilizacyjne zaszły na ziemiach polskich pod zaborami w drugiej połowie XIX i na początku XX w.	burżuazja, drobnomieszczańs two, proletariat – zna daty: powstania Stronnictwa Ludowego (1895 r.), powstania Polskiej Partii Socjalistycznej (1892 r.) – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała inteligencja polska w II połowie XIX w. – opisuje proces walki o prawa kobiet	– zna datę założenia Uniwersytetu Łąającego (1882 r.) – identyfikuje postać Jędrzeja Moraczewskiego – omawia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie polskim w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – charakteryzuje założenia ideologiczne i działalność partii politycznych na ziemiach polskich	wobec sprawy odzyskania niepodległości przez Polskę	wobec sprawy odzyskania niepodległości przez Polskę
V. Polska i Polacy w XX wieku						
1. I wojna światowa – po której stronie podjąć walkę?	1. Powrót sprawy polskiej 2. Po stronie ententy czy państw	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie – zna datę	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akt 5 listopada, mały	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Naczelny Komitet	Uczeń: – określa wpływ działań polskiej dyplomacji i formacji zbrojnych	Uczeń: – ocenia wpływ działań polskiej dyplomacji i formacji zbrojnych

	centralnych? 3. Odzyskanie niepodległości 4. Polacy na konferencji paryskiej	przekazania władzy Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego – przedstawia działania zbrojne Polaków w czasie I wojny światowej	traktat wersalski – zna daty: wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego (VIII 1914 r.), utworzenia Legionów Polskich i Legionu Puławskiego (1914 r.), ogłoszenia aktu 5 listopada (1916 r.), kryzysu przysięgowego (1917 r.), orędzia prezydenta USA Thomasa Woodrowa Wilsona (I 1918 r.), podpisania małego traktatu wersalskiego (1919 r.) – identyfikuje postać Ignacego Paderewskiego – omawia działalność Józefa	Narodowy, Legion Puławski, Komitet Narodowy Polski, Błękitna Armia – zna daty: powstania Naczelnego Komitetu Narodowego (1914 r.), powołania Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego (1917 r.), założenia Komitetu Narodowego Polski (1917 r.), utworzenia Błękitnej Armii (1917 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Hallera, Jędrzeja Moraczewskiego – wskazuje na mapie zmiany terytorialne na ziemiach polskich w czasie I wojny	na odzyskanie niepodległości – przedstawia pierwsze tygodnie działalności państwa polskiego po odzyskaniu niepodległości	na odzyskanie niepodległości
--	---	--	---	--	--	-------------------------------------

			Piłsudskiego, Romana Dmowskiego i Ignacego Paderewskiego na rzecz odbudowy niepodległej Polski – prezentuje decyzje konferencji pokojowej dotyczące odrodzonego państwa polskiego	światowej i po jej zakończeniu – charakteryzuje poglądy polskich środowisk politycznych na kwestię niepodległości Polski – opisuje międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej podczas I wojny światowej i po jej zakończeniu		
2. Kształtowanie się granic	1. Powstanie wielkopolskie 2. Plebiscyty i powstania śląskie 3. Walki o wschodnią granicę 4. Przyłączenie Wileńszczyzny	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu plebiscyt – zna daty: powstania wielkopolskiego (XII 1918–II 1919), wojny polsko-bolszewickiej (1919–1921), bitwy warszawskiej (13–25 VIII 1920 r.) – wskazuje na	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: koncepcja inkorporacji, koncepcja federacji – zna daty: pierwszego powstania śląskiego (VIII 1919 r.), drugiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: orlęta lwowskie, bunt Żeligowskiego – zna daty: plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920 r.), buntu Żeligowskiego (1920 r.),	Uczeń: – charakteryzuje spór dotyczący koncepcji państwa polskiego – na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa – ocenia znaczenie Bitwy	Uczeń: – ocenia zaangażowanie obywateli w walki o granice odrodzonej Polski

		mapie granice II Rzeczypospolitej – omawia wizję odrodzonej Polski w koncepcjach Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego	powstania śląskiego (VIII 1920 r.), plebiscytu na Śląsku (20 III 1921 r.), trzeciego powstania śląskiego (V–VII 1921 r.), pokoju w Rydze (III 1921 r.) – identyfikuje postać Wojciecha Korfanteo – omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego – opisuje przebieg walk Polaków o Śląsk – wskazuje na mapie etapy wojny polsko-bolszewickiej	przyłączenia Litwy Środkowej do Polski (1922 r.) – identyfikuje postać gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego – wskazuje na mapie zmiany zasięgu kolejnych powstań śląskich, obszar Śląska włączony do Polski w 1921 r. – omawia okoliczności przeprowadzania plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku – przedstawia przebieg walk o granicę wschodnią II Rzeczypospolitej – wyjaśnia okoliczności zajęcia przez Polskę Wileńszczyzny	Warszawskiej – porównuje, w jaki sposób kształtowała się wschodnia, a w jaki sposób zachodnia granica II Rzeczypospolitej	
--	--	---	--	---	--	--

3. Demokracja czy sanacja?	1. Kto powinien rządzić w odrodzonej Rzeczypospolitej? 2. Rządy parlamentarne 3. Zamach majowy 4. Rządy sanacji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu sanacja, – zna daty: uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921 r.), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935 r.) – identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego, – charakteryzuje ustrój państwa polskiego przed i po przewrocie majowym	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: mała konstytucja, zamach majowy – zna daty uchwalenia małej konstytucji (1919 r.), wyboru prezydenta Gabriela Narutowicza (1922 r.), zamachu majowego (V 1926 r.), wyboru prezydenta Ignacego Mościckiego (1926 r.) – identyfikuje postacie: Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego – omawia genezę, przebieg i skutki zamachu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: nowela sierpniowa, wybory brzeskie – zna daty noweli sierpniowej (VIII 1926 r.), powstania Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (1927 r.), wyborów brzeskich (1928 r.), procesu brzeskiego (1931/1932) – identyfikuje postać Macieja Rataja – opisuje przyczyny i przejawy słabości polskiej demokracji w 20-leciu międzywojennym – wyjaśnia, co wpływało na demokratyczny	Uczeń: – przedstawia założenia programowe i działalność głównych partii politycznych w 20-leciu międzywojennym – omawia zalety i słabości polskiej sceny politycznej II Rzeczypospolitej	Uczeń: – ocenia rolę Józefa Piłsudskiego w kształtowaniu oblicza politycznego Polski międzywojennej
-----------------------------------	--	--	---	--	--	--

			majowego – prezentuje cechy charakterystyczne rządów sanacyjnych	charakter konstytucji marcowej – określa, co wpływało na autorytarny charakter konstytucji kwietniowej		
5. II Rzeczpospolita	1. Reformowanie kraju 2. Gospodarka II Rzeczypospolitej 3. Rzeczpospolita wielonarodowa 4. Sport w niepodległej Polsce	Uczeń: – zna datę wprowadzenia reformy walutowej (1924 r.) – wskazuje na mapie obszary największego uprzemysłowienia II Rzeczypospolitej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hiperinflacja, Centralny Okręg Przemysłowy – identyfikuje postacie: Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego – charakteryzuje założenia i skutki reformy walutowej i rolnej – charakteryzuje strukturę narodową II Rzeczypospolitej	Uczeń: – przedstawia trudności w powojennej odbudowie Polski – omawia działalność Władysława Grabskiego i Eugeniusza Kwiatkowskiego – prezentuje osiągnięcia polskiej gospodarki w okresie międzywojennym	Uczeń: – przedstawia dokonania polskich sportowców – omawia kulturę międzywojennej Polski i charakteryzuje jej główne dziedziny oraz twórców	Uczeń: – przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z wielonarodowego charakteru II Rzeczypospolitej

5. Polacy podczas II wojny światowej	1. Kampania polska 2. Rząd polski na emigracji 3. Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie 4. Polacy u boku ZSRR	Uczeń: – zna daty: agresji III Rzeszy na Polskę (1 IX 1939 r.), ataku ZSRR na Polskę (17 IX 1939 r.) – identyfikuje postać gen. Władysława Sikorskiego – omawia polski czyn zbrojny podczas II wojny światowej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu pakt Ribbentrop-Mołotow – zna datę podpisania paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.) – identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Stanisława Mikołajczyka, gen. Władysława Andersa – wskazuje na mapie miejsca walk Polaków na frontach II wojny światowej – wymienia polskie formacje zbrojne na zachodzie i u boku ZSRR obronnej – charakteryzuje szlak bojowy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu układ Sikorski-Majski – zna daty: układu granicznego (28 IX 1939 r.), układu Sikorski-Majski (30 VII 1941 r.), katastrofy gibraltarskiej (VII 1943 r.) – identyfikuje postacie: gen. Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego, gen. Kazimierza Sosnkowskiego, gen. Stanisława Maczka, gen. Stanisława Sosabowskiego – przedstawia, w jaki sposób doszło do utworzenia rządu polskiego na	Uczeń: – podaje okoliczności powstania armii Andersa – określa polityczne uwarunkowania powstania 1. Dywizji im. T. Kościuszki w ZSRR – na przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa	Uczeń: – ocenia działalność rządu polskiego na emigracji
---	--	---	--	---	---	---

			Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie	emigracji oraz omawia jego działalność		
6. W okupowanej Polsce	1. Polityka okupantów 2. Polskie organizacje podziemne 3. Powstanie warszawskie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Armia Krajowa – zna daty powstania warszawskiego (1 VIII–2 X 1944 r.) – opisuje politykę niemieckich i radzieckich okupantów wobec narodu polskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Polskie Państwo Podziemne – zna daty mordu katyńskiego (IV–V 1940 r.), przemianowania ZWZ na AK (1942 r.) – identyfikuje postacie: gen. Stefana Grot- Roweckiego, gen. Tadeusza Bora- Komorowskiego – wskazuje na mapie obszary okupowane przez III Rzeszę i ZSRR – podaje przykłady martyrologii narodu polskiego – wymienia polskie organizacje podziemne	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akcja AB, plan „Burza” – zna daty aresztowania wykładowców akademickich w Krakowie (XI 1939 r.), akcji AB (V–VI 1940 r.) – identyfikuje postacie: Witolda Pileckiego, Ireny Sendlerowej – charakteryzuje organizację i działalność Armii Krajowej – przedstawia założenia i realizację planu „Burza” – przedstawia motywy polityki okupantów wobec	Uczeń: – wyjaśnia kontrowersje wokół oceny powstania warszawskiego – na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa	Uczeń: – omawia i ocenia postawy Polaków wobec polityki okupantów – omawia znaczenie i historię polskich elit

			– określa uwarunkowania, przebieg i skutki powstania warszawskiego	polskich elit		
7. Polska Ludowa – niepodległa czy zależna?	1. Wizje powojennej Polski 2. Przejęcie władzy przez komunistów 3. Pod rządami PZPR 4. W walce o prawa i wolność	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, socrealizm – zna daty: wypadków poznańskich (28–30 VI 1956r.), protestów społecznych na Wybrzeżu (XII 1970 r.) – wymienia etapy przejmowania pełni władzy w Polsce przez komunistów światowej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Partia Robotnicza, Ziemie Odzyskane, „żołnierze wyklęci” – zna daty: powołania Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (VI 1945 r.), referendum ludowego (30 VI 1946 r.), powstania PZPR (1948 r.), wystąpień studenckich (III 1968 r.), protestów robotniczych w Radomiu, Płocku i Ursusie (VI 1976 r.)	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akcja „Wisła”, Wolność i Niezawisłość – zna daty: ogłoszenia Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (22 VII 1944 r.), procesu szesnastu (VI 1945 r.), akcji „Wisła” (1947 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Cyrankiewicza, Jacka Kuronia, Adama Michnika – określa wpływ wielkich mocarstw na sprawę polską	Uczeń: – identyfikuje postacie: Karola Modzelewskiego, Henryka Szlajfera – porównuje wizje niepodległej Polski w koncepcjach politycznych rządu emigracyjnego i polskiej lewicy – opisuje rolę propagandy w kształtowaniu postaw wobec władzy komunistycznej – omawia wpływ powstania węgierskiego w 1956 r. i interwencji w Czechosłowacji na sytuację w Polsce – na wybranych	Uczeń: – przedstawia i ocenia działalność powojennego podziemia politycznego i „żołnierzy wyklętych” – ocenia motywy i postawy tych Polaków, którzy zdecydowali się popierać komunistów – ocenia, czy powojenna Polska była krajem suwerennym

			– identyfikuje postacie: gen. Leopolda Okulickiego- Niedźwiadka, Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, kard. Stefana Wyszyńskiego, Władysława Gomułki, Edwarda Gierka – wskazuje na mapie zmiany granic Polski po II wojnie światowej, Ziemie Odzyskane – charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń poznańskiego Czerwca, polskiego Października 1956 r. oraz Grudnia 1970 r.	– wyjaśnia, jakie skutki miały masowe migracje ludności na ziemiach polskich po II wojnie – wyjaśnia, dlaczego PSL jako opozycja legalna poniosła klęskę – charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń Marca 1968 r. i Czerwca 1976 r.	przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa	
8. Drogi do wolności	1. Początki Solidarności 2. Jak powstała	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie	Uczeń: – charakteryzuje stosunek władz	Uczeń: – ocenia historyczne

	Solidarność 3. Władza kontra społeczeństwo 4. Stracona dekada? 5. Okrągły Stół 6. Wybory czerwcowe	Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” – zna daty: porozumień sierpniowych (31 VIII 1980 r.), ogłoszenia stanu wojennego (13 XII 1981 r.), wyborów czerwcowych (4 VI 1989 r.) – identyfikuje postacie: Karola Wojtyły, Lecha Wałęsy, gen. Wojciecha Jaruzelskiego – opisuje przyczyny, przebieg oraz skutki polityczne i społeczne wydarzeń Sierpnia 1980 r.	terminów: Komitet Obrony Robotników, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego – zna daty powstania Komitetu Obrony Robotników (1976 r.), strajków robotniczych na Wybrzeżu (VIII 1980 r.), pacyfikacji robotników w kopalni „Wujek” (16 XII 1981 r.), obrad Okrągłego Stołu (II– IV 1989 r.), powołania Tadeusza Mazowieckiego na urząd premiera (VIII 1989 r.) – identyfikuje postacie: ks. Jerzego Popiełuszki, Tadeusza	terminów: „drugi obieg”, „sejm kontraktowy” – zna daty powstania Wolnych Związków Zawodowych (1978 r.), powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” (IX 1980 r.), zniesienia stanu wojennego (2 VII 1983 r.), wyboru gen. Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989 r.) – identyfikuje postać Anny Walentynowicz – wymienia najważniejsze organizacje opozycyjne lat 70. i 80. oraz ich	komunistycznych do ruchu związkowego i opozycji	znaczenie Okrągłego Stołu – na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa
--	---	--	--	--	--	---

			Mazowieckiego – przedstawia genezę wprowadzenia stanu wojennego, jego cechy charakterystyczne i skutki – podaje przebieg i skutki wyborów czerwcowych w 1989 r. oraz okoliczności powołania rządu Tadeusza Mazowieckiego	działalność – omawia organizację, cele i działalność NSZZ „Solidarność” – opisuje genezę i kluczowe decyzje obrad Okrągłego Stołu		
--	--	--	---	--	--	--

Historia i społeczeństwo. Rządzący i rządzeni

Plan wynikowy z wymaganiami na poszczególne oceny

Wymagania podstawowe – oceny: dopuszczająca i dostateczna.

Wymagania ponadpodstawowe – oceny: dobra, bardzo dobra, celująca.

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować wiedzę i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. U źródeł demokracji i republiki						
1. Obywatel w polis ateńskiej	1. Kto był obywatelem Aten? 2. Reformy ustrojowe w Atenach 3. Demokratyczne Ateny 4. Kto sprawował władzę w Atenach? 5. „Jedność w różnorodności” – obywatel i obywatelstwo w ujęciu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: polis, monarchia, oligarchia, demokracja, tyrania – omawia rolę postaci: Peryklesa, Arystotelesa – zna datę reform Peryklesa (451/450 r. p.n.e.) – prezentuje warunki uzyskania obywatelstwa w starożytnych Atenach – wymienia prawa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: zgromadzenie ludowe (eklezja), Rada Pięciuset, sąd ludowy (heliaja), kolegium dziesięciu strategów, ostracyzm – omawia rolę postaci: Solona, Klejstenesa – zna daty reform: Solona (594/593 r. p.n.e.) i Klejstenesa (508/507 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „strząśnięcie długów”, hoplici, falanga, agora, areopag, „zwierzę polityczne” – zna datę rozpoczęcia okresu tyranii Pizystratów (561 r. p.n.e.) – wymienia sposoby uzyskiwania obywatelstwa polis ateńskiej – omawia położenie obywateli ateńskich	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: dem, ostrakon – omawia rolę postaci Aspazji z Miletu – zna datę spisania prawa przez Drakona (621 r. p.n.e.) – tłumaczy, w jaki sposób zmiana taktyki wojennej wpłynęła na społeczność polis – przedstawia znaczenie agory dla	Uczeń: – ocenia wpływ reform: Solona, Klejstenesa i Peryklesa na sytuację społeczno-polityczną obywateli ateńskich.

	Arystotelesa	i obowiązki obywateli <i>polis</i> ateńskiej.	Attykę oraz inne obszary zamieszkane przez Greków – przedstawia wpływ warunków naturalnych Grecji na powstanie i funkcjonowanie greckich <i>poleis</i> – omawia reformy: Solona, Klejstenesa i Peryklesa – prezentuje prawa poszczególnych grup społecznych w <i>polis</i> ateńskiej.	w VI w. p.n.e. i jego wpływ na reformy ustrojowe w Atenach – przedstawia funkcjonowanie i kompetencje instytucji demokratycznych w Atenach – prezentuje poglądy Arystotelesa na temat miejsca i roli obywateli w greckich <i>poleis</i> – przedstawia udział obywateli Aten w sprawowaniu władzy.	funkcjonowania demokracji w Atenach.	
2. Republika rzymska i jej obywatele	1. Władze republikańskie 2. Walka o prawa polityczne plebejuszy 3. Kim był obywatel Rzymu? 4. Podboje rzymskie a	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: republika, cesarstwo – zna okres istnienia republiki (509–31 r. p.n.e.) – tłumaczy sposób nabywania obywatelstwa w starożytnym Rzymie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjusze, plebejusze, zgromadzenia ludowe (komicja), senat, dyktator, konsul, pretor, cenzor, edyl, kwesor, trybun	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>civitas</i> , pryncypat, dominat, bezpaństwowiec (apatryda) – omawia rolę postaci: Tarkwiniusza Pysznego, Dioklecjana,	Uczeń: – omawia wpływ podbojów rzymskich na przemiany ustrojowe w państwie – wyjaśnia, na czym polega zjawisko bezpaństwowości i omawia jego konsekwencje.	Uczeń: – porównuje prawa obywateli starożytnych Aten i Rzymu z prawami obywateli współczesnych państw.

	upadek republiki 5. Jak można uzyskać obywatelstwo ?	– przedstawia prawa i obowiązki obywateli rzymskich.	ludowy, <i>ius sanguinis</i> (prawo krwi), naturalizacja, <i>ius soli</i> (prawo ziemi) – omawia rolę postaci: Oktawiana Augusta, Karakalli – zna okresy istnienia: monarchii rzymskiej (753–509 r. p.n.e.) i cesarstwa (31 r. p.n.e. – 476 r. n.e.) oraz datę wydania przez Karakallę edyktu (212 r. n.e.) – wymienia nazwy urzędów funkcjonujących w republikańskim Rzymie i określa kompetencje urzędników.	Cycerona – zna datę utworzenia urzędu trybunów ludowych (V w. p.n.e.) – pokazuje na mapie rozwój terytorialny Rzymu do II w. n.e. – prezentuje wpływ konfliktu między patrycjuszami a plebejuszami na zmiany ustrojowe w Rzymie – przedstawia ustrój republikańskiego – omawia sposoby uzyskiwania obywatelstwa w starożytności i obecnie.		
3. Tradycja antycznej demokracji i republiki w późniejszych epokach	1. Republiki w średniowieczu 2. Obywatele średniowiecznych miast 3. Republika Niderlandów	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: republika miejska, autonomia – wymienia warunki uzyskiwania obywatelstwa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjat, rada miejska, ława sądowa, demokracja szlachecka, sarmatyzm	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: doża, Signoria, Wielka Rada, Stany Generalne – zna daty:	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: domicyl, wilkierz – porównuje zasady uzyskiwania obywatelstwa w	Uczeń: – ocenia wpływ tradycji demokratycznej Grecji i republikańskiego Rzymu na

	4. Demokratyczne i republikańskie tradycje polskiej szlachty	miejskiego w średniowieczu.	– wskazuje na mapie Republikę Zjednoczonych Prowincji i Rzeczpospolitą Obojga Narodów – omawia przyczyny i skutki odradzania się republik miejskich w Italii – przedstawia zakres autonomii średniowiecznych miast – prezentuje okoliczności powstania i funkcjonowanie Republiki Zjednoczonych Niderlandów – wymienia przyczyny ukształtowania się demokracji szlacheckiej w Polsce.	odrodzenia się republik miejskich w Italii (VIII w.), proklamowania Republiki Niderlandów (1588 r.) – wskazuje na mapie republiki miejskie w Italii i Nowogród Wielki – omawia ustrój Republiki Weneckiej – tłumaczy wpływ tradycji antycznych na szlachecką ideologię sarmatyzmu – opisuje wpływ tradycji antycznych na funkcjonowanie Rzeczypospolitej.	starożytnych Atenach i Rzymie oraz w miastach średniowiecznych.	powstanie oraz funkcjonowanie średniowiecznych republik kupieckich, Republiki Niderlandów i Rzeczypospolitej.
II. Królowie i poddani						
1. Władcy średniowie	1. Królestwo Franków i jego	Uczeń: – omawia rolę	Uczeń: – omawia rolę	Uczeń: – omawia rolę	Uczeń: – omawia i ocenia	Uczeń: – ocenia

cznej Europy	relacje z Kościołem 2. Cesarstwo uniwersalistyczne 3. Cezaropapizm czy papocezaryzm? 4. Wyprawy krzyżowe 5. Jak przedstawiano pochodzenie władzy monarszej?	postaci: Karola Wielkiego, Ottona I, Ottona III – zna daty koronacji cesarskich: Karola Wielkiego (800 r.) i Ottona I (962 r.) – wymienia obowiązki przypisane w średniowieczu cesarzowi i papieżowi.	postaci: Chlodwiga, Pepina Krótkiego, Karola Łysego, Lotara, Ludwika Niemieckiego, Grzegorza VII, Henryka IV, Innocentego III – zna daty: chrztu Chlodwiga (496 r.), traktatu z Verdun (843 r.), ogłoszenia <i>Dictatus papae</i> (1075 r.), synodu w Clermont (1096 r.) – pokazuje na mapie podział państwa Franków na mocy traktatu z Verdun oraz Państwo Kościelne – prezentuje założenia cezaropapizmu i papocezaryzmu – opisuje spór między cesarstwem a papieżem w średniowieczu – przedstawia	postaci: Urbana II, Kaliksta II, Henryka V – zna daty: powstania Państwa Kościelnego (756 r.), ukończenia się Henryka IV w Canossie (1077 r.), zawarcia konkordatu wormackiego (1122 r.) – przedstawia historię Europy po upadku Imperium Rzymskiego – prezentuje relacje między państwem Franków a Kościołem – wymienia postanowienia konkordatu wormackiego – omawia średniowieczne teorie dotyczące pochodzenia władzy monarszej – wyjaśnia, jakie konsekwencje dla	konsepce cesarstwa uniwersalistycznego : Karola Wielkiego, Ottona I i Ottona III.	średniowieczne teorie dotyczące pochodzenia władzy monarszej – ocenia realne możliwości stworzenia cesarstwa uniwersalistycznego w średniowieczu.
----------------------------	--	--	--	---	--	---

			poglądy Innocentego III.	rywalizacji cesarzy i papieży miały wyprawy krzyżowe.		
2. Feudalizm w średniowieczu	1. Czym był feudalizm? 2. Drabina feudalna 3. System lenny 4. Poddaństwo chłopów 5. Skutki feudalizmu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: feudalizm, wasal, senior, lenno, pańszczyzna – omawia obowiązki wasala i seniora.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hołd lenny, inwestytura, drabina feudalna, poddaństwo, renta feudalna, czynsz – opisuje funkcjonowanie systemu wasalno-lennego – tłumaczy, na czym polegało poddaństwo gruntowe, osobiste i sądowe chłopów.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka naturalna, akt komendacji, akt prekaryjny – omawia zasady średniowiecznej gospodarki naturalnej – prezentuje wpływ feudalizmu na władzę królewską.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>homagium</i> , suzeren – przedstawia wpływ systemu wasalno-lennego na sposób życia przedstawicieli różnych warstw społecznych w średniowiecznej Europie.	Uczeń: – ocenia skutki feudalizmu dla społeczeństwa i gospodarki europejskiej.
3. Miasta średniowiecznej Europy	1. Od upadku do rozkwitu miast 2. Lokacje miejskie 3. Prawo lokacyjne 4. Samorząd miejski 5. Średniowieczn	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: lokacja, cech, gildia, rada miejska – prezentuje przebieg procesu lokacji miasta i wymienia korzyści, które uzyskiwali jego mieszkańcy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wójt, ława, burmistrz, rajca, ławnik, ratusz, patrycjat, pospólstwo, plebs – omawia organizację i kompetencje samorządu miejskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: prawo lokacyjne, zasadzka, konsul, doża, „partacze”, hanza – zna daty ustanowienia praw: magdeburskiego (1037 r.) i lubeckiego (1225 r.)	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Związek Hanzeatycki (Hanza) – omawia przyczyny upadku miast na początku średniowiecza.	Uczeń: – ocenia znaczenie urbanizacji dla rozwoju gospodarczego w średniowieczu i współcześnie.

	e miasto i jego cechy charakterystyczne 6. Cechy i gildie	– przedstawia zadania oraz funkcje średniowiecznych cechów i gildii.	– wymienia cechy charakterystyczne średniowiecznego miasta – opisuje strukturę średniowiecznego mieszczaństwa.	– przedstawia proces odradzania się miast w średniowiecznej Europie – wymienia korzyści, które przynosiła miastom przynależność do hanz.		
4. Kształtowanie się parlamentaryzmu europejskiego	1. Początki parlamentaryzmu angielskiego 2. Organizacja i działanie parlamentu angielskiego 3. Stany Generalne we Francji 4. Kompetencje Stanów Generalnych 5. Zgromadzenia stanowe w innych krajach europejskich	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: stan, monarchia stanowa, parlament, Stany Generalne – zna daty powstania: parlamentu angielskiego (1265 r.) i Stanów Generalnych we Francji (1302 r.) – wymienia cechy charakterystyczne monarchii stanowej.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka karta swobód</i> , Izba Lordów, Izba Gmin – omawia rolę postaci: Jana bez Ziemi, Filipa IV Pięknego – zna datę wydania <i>Wielkiej karty swobód</i> (1215 r.) – wskazuje na mapie państwa, w których powstały reprezentacje stanowe – omawia organizację i działanie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kortezy, landtagi, sobór ziemski – omawia rolę postaci Bonifacego VIII – zna datę powstania soboru ziemskiego w Rosji (1549 r.) – przedstawia przyczyny ukształtowania się reprezentacji stanowej w Anglii – opisuje pozycję poszczególnych stanów społecznych	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Althing, <i>Wielka karta Leónu</i> , Hoftag, Riksdag, <i>impeachment</i> , parowie, lordowie – omawia rolę postaci: Henryka II, Tomasza Becketa, Szymona de Montfort – zna daty: powstania islandzkiego Althingu (ok. 930 r.), pierwszych obrad kortezów w Królestwie Leónu	Uczeń: – ocenia wpływ przemian organizacji i funkcjonowania parlamentu angielskiego na współczesny parlamentaryzm – ocenia skutki ukształtowania się reprezentacji stanowej dla państwa i władzy królewskiej.

			parlamentu angielskiego – przedstawia kompetencje parlamentu angielskiego – prezentuje organizację i działanie Stanów Generalnych we Francji – wymienia kompetencje Stanów Generalnych we Francji.	w monarchiach: angielskiej i francuskiej – wymienia przyczyny zwołania Stanów Generalnych we Francji – opisuje warunki, które musiały zaistnieć w państwach, aby powstały w nich reprezentacje stanowe.	(ok. 1188 r.) – wymienia przyczyny i skutki konfliktu królów angielskich z duchowieństwem – prezentuje organizację i kompetencje zgromadzeń stanowych w innych krajach europejskich – porównuje okoliczności powstania zgromadzeń stanowych w Anglii i we Francji.	
III. Absolutyzm czy republika?						
1. Obywatele czy poddani?	1. Prawa człowieka i prawa obywatela 2. Absolutyzm we Francji 3. Rewolucja angielska i jej skutki 4. Nowożytne teorie umowy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja, dyktatura, monarchia parlamentarna – omawia rolę postaci: Johna Locke’a, Charles’a de Montesquieu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: poddaństwo państwowe, lord protektor, <i>Habeas Corpus Act</i>, „chwalebna rewolucja”, umowa społeczna – omawia rolę	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akty nawigacyjne, <i>Deklaracja praw</i> – omawia rolę postaci: Armanda Jeana Richelieu, Ludwika XIV, Karola I, Karola II, Jakuba II, Marii II Stuart,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „spisek prochowy”, torysi, wigowie – omawia rolę postaci: Thomasa Smitha, Jakuba I, Guya Fawkesa, Ludwika III, Jules’a	Uczeń: – ocenia wpływ poglądów oświeceniowych na temat umowy społecznej i funkcjonowania państwa na współczesne systemy demokratyczne

	społecznej	(Monteskiusza), Jeana-Jacques'a Rousseau, Woltera – zna datę ogłoszenia republiki w Anglii (1649 r.) – wymienia cechy charakterystyczne angielskiej monarchii parlamentarnej.	postaci: Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Olivera Cromwella, Thomasa Hobbesa – zna daty: wybuchu wojny domowej w Anglii (1642 r.), zatwierdzenia <i>Habeas Corpus Act</i> (1679 r.), „chwalebnej rewolucji” (1688 r.) – prezentuje okoliczności „chwalebnej rewolucji” – przedstawia poglądy filozofów dotyczące umowy społecznej i jej realizacji.	Wilhelma III Orańskiego – zna daty: bitwy pod Naseby (1645 r.), uchwalenia aktów nawigacyjnych (1651 r.) – tłumaczy, jak w XVI i XVII w. rozumiano prawa człowieka oraz prawa obywatela – opisuje cechy charakterystyczne monarchii absolutnej na przykładzie Francji – wymienia przyczyny rewolucji angielskiej – przedstawia przebieg angielskiej wojny domowej i jej wpływ na przemiany ustrojowe w Anglii.	Mazarina – zna daty: „spisku prochowego” (1605 r.), wydania <i>Instrumentu rządzenia</i> (1653 r.), objęcia tronu angielskiego przez Karola II (1660 r.) – prezentuje poglądy filozofów na temat mającego u podstaw idee oświeceniowe funkcjonowania nowoczesnego państwa.	oraz udział obywateli w rządzeniu państwem.
2. Elementy feudalizmu w czasach nowożytny	1. Dualizm gospodarczy w Europie 2. Szlachta a	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: dualizm gospodarczy,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: pańszczyzna	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów:	Uczeń: – ocenia wpływ systemu gospodarczego na

ch	pozostałe grupy społeczne 3. Folwark szlachecki 4. Jak zanikło poddaństwo chłopów?	folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna – wymienia cechy charakterystyczne gospodarki europejskiej na zachód i wschód od Łaby.	folwark pańszczyźniany, uwłaszczenie – zna daty: zniesienia poddaństwa osobistego w Księstwie Warszawskim (1807 r.), uwłaszczenia w Galicji (1848 r.), uwłaszczenia w Królestwie Polskim (1864 r.) – wskazuje na mapie umowną granicę podziału gospodarczego Europy – omawia gospodarcze skutki wielkich odkryć geograficznych – opisuje funkcjonowanie folwarku szlacheckiego – wymienia powinności chłopów wobec panów	sprężajna, komornicy – zna datę wydania <i>Statutu toruńskiego</i> (1520 r.) – przedstawia przyczyny przemian społeczno-ekonomicznych w XVI w. – prezentuje rolę gospodarczą i społeczną szlachty – wyjaśnia znaczenie <i>Statutu toruńskiego</i> dla rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Polsce – omawia przemiany społeczno-gospodarcze oraz polityczne, które doprowadziły do eliminacji elementów feudalizmu w Europie.	połowiczny system dzierżawy, gospodarka dzierżawna (czynszowa) – porównuje rozwój gospodarczy na zachodzie i wschodzie Europy w XVI–XVIII w. oraz ocenia następstwa dostrzeżonych różnic.	życie ludności w czasach nowożytnych i obecnych.
----	---	---	--	---	---	---

			feudalnych – przedstawia etapy procesu uwłaszczenia na ziemiach polskich pod trzema zaborami.			
3. Rzeczpospolita – królestwo czy republika?	1. Początki polskiego parlamentaryzmu 2. Obrady sejmu walnego 3. Wolna elekcja 4. Sejmiki ziemskie 5. Sądy ziemskie i trybunały szlacheckie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, senat, izba poselska, <i>liberum veto</i> , <i>Nihil novi</i> , sejmik ziemski – zna daty: zwołania pierwszego dwuizbowego sejmu walnego (1493 r.), uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), pierwszego zastosowania <i>liberum veto</i> (1652 r.) – omawia strukturę i zasady działania sejmu walnego.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sąd ziemski, <i>Artykuły henrykowskie</i> , sejm zwyczajny (ordynaryjny), sejm nadzwyczajny (ekstraordynaryjny), sejm konwokacyjny, sejm elekcyjny – omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Władysława Sicińskiego, Stefana Batorego – zna datę uchwalenia <i>Artykułów henrykowskich</i> (1573 r.) – prezentuje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konstytucja, rugi poselskie, Trybunał Koronny, Trybunał Litewski, interreks – prezentuje genezę polskiego parlamentaryzmu – tłumaczy wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na funkcjonowanie polskiego parlamentaryzmu – omawia kompetencje szlacheckich sądów ziemskich – przedstawia rolę, uprawnienia oraz zasady funkcjonowania	Uczeń: – porównuje organizację parlamentu angielskiego i sejmu walnego w Rzeczypospolitej – ocenia skutki stosowania przez szlachtę <i>liberum veto</i> .	Uczeń: – porównuje oraz ocenia uprawnienia parlamentów: francuskiego, angielskiego i Rzeczypospolitej.

			okoliczności zwołania pierwszego sejmiku – wymienia i opisuje poszczególne etapy prac sejmiku walnego – wymienia rodzaje sejmików – tłumaczy, w jaki sposób przywileje wpłynęły na potęgę polityczną szlachty.	sejmów konwokacyjnych i elekcyjnych – wymienia rodzaje sejmików ziemskich i prezentuje ich funkcje.		
4. Szlachta i magnateria	1. Jak powstał stan szlachecki? 2. Przywileje szlacheckie 3. Rozwarstwienie stanu szlacheckiego 4. Wzrost potęgi magnatów 5. Oligarchia magnacka	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: przywilej szlachecki, oligarchia magnacka – omawia rolę postaci: Ludwika Węgierskiego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka – zna daty nadania przywilejów: koszyckiego (1374 r.), jedlnieńskiego (1430–1433 r.), cerekwicko-nieszawskiego (1454	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: magnaci, średnia szlachta, infamia, banicja, klientelizm, latyfundium – omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Jana Kazimierza – zna daty nadania przywilejów: czerwńskiego (1422 r.), warckiego (1423 r.), piotrkowskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: nobilitacja, szlachta zagrodowa (zaściankowa), „gołota”, herb, zawołanie, ordynacja – omawia rolę postaci: Janusza Radziwiłła, Bogusława Radziwiłła – przedstawia przyczyny i skutki rozwarstwienia stanu szlacheckiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu nowa magnateria – omawia rolę postaci: Samuela Zborowskiego, Hieronima Radziejowskiego, Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego – przedstawia wpływ kryzysu w XVII w. na przemiany społeczne i	Uczeń: – ocenia wpływ wzrostu potęgi magnatów na sytuację społeczną, gospodarczą i polityczną Rzeczypospolitej – omawia i ocenia postawy magnaterii wobec zagrożenia państwowości polskiej – ocenia wpływ oligarchii magnackiej na

		r.), radomskiego (1505 r.) – wymienia cechy charakterystyczne szlachty jako stanu społecznego – wymienia cechy charakterystyczne oligarchii magnackiej.	(1496 r.) – wymienia postanowienia przywilejów szlacheckich – przedstawia proces kształtowania się stanu szlacheckiego – wymienia i charakteryzuje warstwy stanu szlacheckiego – prezentuje przyczyny, przejawy i skutki wzrostu potęgi magnatów.	– tłumaczy, w jakich okolicznościach szlachcic mógł utracić prawa obywatelskie i jakie były tego skutki – prezentuje styl życia polskiej magnaterii.	polityczne w Rzeczypospolitej – prezentuje wpływ przywilejów na rolę szlachty i króla w państwie.	funkcjonowanie państwa polskiego.
5. Z królem lub przeciw niemu	1. Konfederacje i rokosze 2. Rokosz Zebrzydowski 3. Rokosz Lubomirskiego 4. W obronie kraju 5. Konfederacja targowicka	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja, rokosz, elekcja <i>viritim</i>, konfederacja barska, konfederacja targowicka – omawia rolę postaci: Zygmunta I Starego, Zygmunta Augusta, Zygmunta III Wazy, Jana	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: egzekucja praw i dóbr, rokosz Zebrzydowski, rokosz Lubomirskiego – omawia rolę postaci: Mikołaja Zebrzydowskiego, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego, Stanisława Szczęsnego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: elekcja <i>vivente rege</i>, „wojna kokosza”, konfederacja tyszowiecka – omawia rolę postaci: Jana Zamojskiego, Stefana Czarnieckiego – zna daty: „wojny	Uczeń: – omawia rolę postaci: Stanisława Lanckorońskiego, Józefa Pułaskiego, Michała Krasińskiego – wyjaśnia, dlaczego rokosze i konfederacje miały destrukcyjny wpływ na życie polityczne w Rzeczypospolitej.	Uczeń: – ocenia postawy przywódców rokoszy – ocenia zjawisko oligarchizacji życia politycznego w Rzeczypospolitej – ocenia różne postawy polskiej szlachty wobec władzy królewskiej i racji stanu.

		Kazimierza, Stanisława Augusta Poniatowskiego – zna daty konfederacji: barskiej (1768–1772 r.) i targowickiej (1792 r.) – tłumaczy, dlaczego targowica (konfederacja targowicka) stała się symbolem zdrady narodowej.	Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego – zna daty rokoszy: Zebrzydowskiego (1606–1607 r.) i Lubomirskiego (1665–1666 r.) – wymienia cechy charakterystyczne konfederacji i rokoszy jako wyrazów szlacheckiego buntu – przedstawia przyczyny, cele i skutki konfederacji: barskiej i targowickiej.	kokoszej” (1537 r.), bitwy pod Guzowem (1607 r.), konfederacji tyszowieckiej (1655 r.), bitwy pod Mątwami (1666 r.) – wymienia przyczyny, cele i skutki „wojny kokoszej” – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszy: Zebrzydowskiego oraz Lubomirskiego – prezentuje przyczyny, cele i skutki konfederacji tyszowieckiej.		
6. Polskie wzorce obywatela	1. Obywatel w Rzeczypospolitej Obojga Narodów 2. Propozycje reform ustrojowych	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu sarmatyzm – omawia rolę postaci: Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Piotra Skargi	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „czarna procesja”, prawo o miastach – omawia rolę postaci: Stanisława Leszczyńskiego,	Uczeń: – prezentuje wpływ reformacji na rozwój nowych idei społecznych na ziemiach polskich – omawia przyczyny krytyki szlacheckiej	Uczeń: – omawia rolę postaci: Kallimacha, Biernata z Lublina, Jana Ostroroga – porównuje i ocenia postulaty reform: S.	Uczeń: – ocenia XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych – omawia i ocenia wpływ wydarzeń z przełomu XVIII i

	3. Nowa koncepcja narodu	– zna datę wydania <i>Konstytucji 3 maja</i> (1791 r.) – przedstawia społeczne i obywatelskie idee A. Frycza Modrzewskiego – prezentuje założenia sarmatyzmu.	Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Jana Dekerta – zna daty: „czarnej procesji” (1789 r.), uchwalenia prawa o miastach (1791 r.) – tłumaczy, dlaczego termin obywatela początkowo dotyczył jedynie przedstawicieli stanu szlacheckiego – prezentuje XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych – przedstawia proces nabywania praw przez mieszczan w XVIII w.	idei „złotej wolności” – wyjaśnia, na czym polegała nowa koncepcja narodu ukształtowana w XVIII w. – przedstawia ewolucję pojęcia obywatel na gruncie polskim.	Leszczyńskiego, S. Konarskiego i S. Staszica – porównuje rozważania na temat pozycji obywatela w państwie w polskiej i zachodnioeuropejskiej publicystyce politycznej.	XIX w. na przemiany społeczne na ziemiach polskich.
IV. Wiek rewolucji						
1. Wielkie rewolucje	1. Dlaczego wybuchła rewolucja amerykańska? 2. Wojna o niepodległość 3. Wybuch rewolucji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, Deklaracja praw</i>	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki</i>, jakobini, przewrót termidoriański	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „bostońskie picie herbaty”, Zgromadzenie Narodowe, Konstytuanta,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sankiuloci, I koalicja antyfrancuska, „konstytucja roku III”	Uczeń: – ocenia wpływ <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> na współczesne prawa człowieka – ocenia wpływ

	4. Francja republiką 5. Terror jakobinów i upadek rewolucji	<i>człowieka i obywatela</i> – omawia rolę postaci: Jerzego Waszyngtona, Benjamina Franklina – zna daty: wybuchu wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1774 r.), ogłoszenia <i>Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), zburzenia BastylII (14 lipca 1789 r.), uchwalenia <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> (26 sierpnia 1789 r.) – przedstawia zasady spisane w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i>.	– omawia rolę postaci: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Ludwika XVI, Maximiliena de Robespierre’a – zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki</i> (1787 r.), ogłoszenia Francji republiką (wrzesień 1792 r.), dojścia do władzy jakobinów (1793 r.), przewrotu termidoriańskiego (lipiec 1794 r.) – wymienia bezpośrednie przyczyny wojny kolonii angielskich o niepodległość – prezentuje zasady ustrojowe Stanów Zjednoczonych Ameryki – omawia okoliczności	Zgromadzenie Prawodawcze (Legislatywa), Konwent Narodowy – omawia rolę postaci: Thomasa Jeffersona, Johna Adamsa – zna daty: „bostońskiego picia herbaty” (1773 r.), bitwy pod Saratogą (1777 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.), zwołania Stanów Generalnych (1789 r.), uchwalenia pierwszej konstytucji francuskiej (wrzesień 1791 r.), egzekucji Ludwika XVI (styczeń 1793 r.), uchwalenia „konstytucji roku III” (1795 r.) – wskazuje na mapie obszary Francji, na których doszło do wystąpień kontrrewolucyjnych – opisuje przebieg	– omawia rolę postaci: Thomasa Paine’a, Marie Josepha de La Fayette’a, Wilhelma von Steubena – zna daty: bitwy pod Lexington (1775 r.), traktatu pokojowego, którego zawarcie zakończyło wojnę o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1783 r.), wybuchu powstania w Wande (1793 r.) – omawia relacje pomiędzy Wielką Brytanią a koloniami angielskimi w Ameryce Północnej – prezentuje losy Ludwika XVI w czasie rewolucji – przedstawia i ocenia dyktatorskie rządy jakobinów.	rewolucji: amerykańskiej oraz francuskiej na koncepcje państwa i prawa.
--	--	---	---	--	---	--

			wybuchu rewolucji francuskiej – przedstawia stosunek społeczeństwa do rewolucji – wymienia główne etapy rewolucji francuskiej.	wojny kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej o niepodległość – prezentuje sytuację społeczno-ekonomiczną we Francji w XVIII w. – tłumaczy realne i symboliczne znaczenie zdobycia Bastylii.		
2. Rewolucje społeczne	1. Wiosna Ludów 2. Sztuka w służbie rewolucji 3. Ideologia socjalistyczna 4. Rewolucja w Rosji w latach 1905–1907 5. Rok 1917 w Rosji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Wiosna Ludów, rewolucja lutowa, rewolucja październikowa – omawia rolę postaci: Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina – zna daty: Wiosny Ludów (1848–1849 r.), rewolucji lutowej w Rosji (marzec 1917 r.), rewolucji październikowej (listopad 1917 r.)	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja przemysłowa, socjalizm, komunizm, socjalizm naukowy – omawia rolę postaci: Giuseppe Garibaldiego, Ludwika Napoleona Bonapartego, Franciszka Józefa I – zna daty rewolucji: we Francji i w Belgii (1830 r.), a także w Rosji (1905–1907 r.) – wskazuje na mapie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm utopijny, <i>Manifest komunistyczny</i> , rewizjonizm, reformizm – omawia rolę postaci: Giuseppe Mazziniego, Mikołaja II, Piotra Stołypina – zna daty wybuchu Wiosny Ludów: w państwach włoskich (styczeń 1848 r.), we Francji (luty 1848 r.), w państwach	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: mieniszewicy, bolszewicy, <i>Manifest październikowy</i> – omawia rolę postaci: Karola X, Ludwika Filipa, Klemensa von Metternicha, Ferdynanda I – zna daty: pokoju w Brześciu Litewskim (marzec 1918 r.), zamordowania cara	Uczeń: – ocenia wpływ rewolucji na sztukę – ocenia cele i skuteczność reformizmu – ocenia wpływ ideologii demokratycznej i socjalistycznej na ruchy rewolucyjne – ocenia rządy bolszewików w Rosji.

		– wymienia przyczyny i skutki Wiosny Ludów – prezentuje przyczyny oraz skutki rewolucji: lutowej i październikowej w Rosji.	kraje, w których doszło do rewolucji w 1830 r. i wystąpień Wiosny Ludów – omawia społeczne skutki rewolucji przemysłowej i ich wpływ na rozwój nowych ideologii – przedstawia założenia socjalizmu, socjalizmu utopijnego i komunizmu – wymienia przyczyny i skutki rewolucji w Rosji z lat 1905–1907 – prezentuje rządy bolszewików w Rosji.	niemieckich i Austrii (luty 1848 r.) – wymienia przyczyny oraz skutki rewolucji: we Francji i w Belgii w 1830 r. – prezentuje przebieg Wiosny Ludów: we Francji, w państwach włoskich, niemieckich i Austrii – przedstawia okoliczności, które wpłynęły na ukształtowanie się rewizjonizmu i reformizmu.	Mikołaja II i jego rodziny (lipiec 1918 r.) – tłumaczy, jaką rolę odgrywała sztuka w czasach rewolucji – porównuje rewolucyjny terror jakobinów i bolszewików – przedstawia znaczenie XIX-wiecznych rewolucji dla demokratyzacji życia w Europie.	
3. Społeczeństwo bez państwa	1. Początki anarchizmu 2. Anarchizm czy komunizm? 3. Anarchizm w XX wieku 4. Anarchiści	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu anarchizm – omawia rolę postaci: Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina – wymienia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu antyglobalizm – omawia rolę postaci: Pierre’a Proudhona, Edwarda Abramowskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: anarchokomunizm, anarchosyndykalizm, związki zawodowe – omawia rolę postaci Williama	Uczeń: – omawia rolę postaci: Luigiego Luchieniego, Leona Czolgosa, Jeana Jacques’a Élisée Reclusa – przedstawia	Uczeń: – ocenia stosunek anarchistów do państwa i władzy.

	na ziemiach polskich 5. Anarchiści współcześnie	przyczyny ukształtowania się anarchizmu – przedstawia metody działania anarchistów.	– przedstawia ideologiczne podstawy anarchizmu – omawia działalność anarchistów na ziemiach polskich – prezentuje przyczyny rozwinięcia się doktryny anarchistycznej w drugiej połowie XIX w.	Godwina – wyjaśnia, za jakim modelem organizacji społeczeństwa opowiadał się Pierre Proudhon – wskazuje główną przyczynę sporu pomiędzy anarchistami a komunistami.	wpływ anarchosyndykalizmu na działalność związków zawodowych w Hiszpanii i Stanach Zjednoczonych – prezentuje i ocenia wpływ anarchizmu na współczesne subkulturę młodzieżową oraz ruch antyglobalistyczny.	
4. Komuna Paryska	1. Powstanie III Republiki Francuskiej 2. Okoliczności proklamowania Komuny Paryskiej 3. Upadek Komuny Paryskiej 4. Represje wobec komunardów 5. Kobiety we francuskich	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Komuna Paryska – zna okres walk Komuny Paryskiej (18 marca – 18 maja 1871 r.) – przedstawia cele i skutki walk Komuny Paryskiej.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Komuny, komunardzi – omawia rolę postaci Jarosława Dąbrowskiego – zna daty: powstania III Republiki Francuskiej (wrzesień 1870 r.), wojny francusko-pruskiej (1870–1871	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu <i>Międzynarodówka</i> – omawia rolę postaci: Napoleona III, Louisa Adolphe’a Thiersa, Floriana Trawińskiego, Walerego Wróblewskiego – zna daty: klęski Francuzów pod Sedanem (wrzesień 1870 r.), zawarcia	Uczeń: – omawia rolę postaci Léona Gambetty – przedstawia rolę kobiet w rewolucjach francuskich.	Uczeń: – ocenia znaczenie walk Komuny Paryskiej dla XIX-wiecznego ruchu rewolucyjnego.

	rewolucjach		r.) – przedstawia przyczyny walk Komuny Paryskiej – prezentuje działalność Rady Komuny – wymienia przyczyny upadku Komuny Paryskiej.	traktatu pokojowego w Wersalu (maj 1871 r.) – przedstawia wpływ wojny francusko-pruskiej na walki Komuny Paryskiej – tłumaczy, dlaczego w walkach Komuny Paryskiej brali udział Polacy.		
V. Ku demokratycznej Rzeczypospolitej						
1. Obywatele odrodzonej Rzeczypospolitej	1. Odbudowa państwowości 2. Powszechne prawo wyborcze 3. Od demokracji do sanacji 4. Wybory brzeskie 5. Prawa obywatelskie w konstytucjach II Rzeczypospolitej 6. Konflikty	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konstytucja marcowa, konstytucja kwietniowa – omawia rolę postaci Józefa Piłsudskiego – zna daty: ogłoszenia niepodległości przez Polskę (11 listopada 1918 r.), uchwalenia konstytucji: marcowej (1921 r.) i kwietniowej (1935	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu sanacja – omawia rolę postaci Jędrzeja Moraczewskiego – zna datę przewrotu majowego (1926 r.) – wskazuje na mapie tereny zwartego osadnictwa mniejszości narodowych w II Rzeczypospolitej – przedstawia początki kształtowania się II	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wybory brzeskie, proces brzeski, „getto ławkowe”, strajk rolny – zna daty: powołania rządu J. Moraczewskiego (listopad 1918 r.), pierwszych wyborów do sejmu w II Rzeczypospolitej (styczeń 1919 r.), wyborów brzeskich (1930 r.), procesu brzeskiego (1931–	Uczeń: – omawia rolę postaci Zofii Moraczewskiej – zna datę strajku powszechnego w Krakowie (1923 r.) – przedstawia i ocenia politykę II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych.	Uczeń: – porównuje oraz ocenia zakres praw obywatelskich w konstytucjach: marcowej i kwietniowej.

	społeczne w II Rzeczypospolitej 7. Konflikty narodowościowe w II Rzeczypospolitej	r.) – przedstawia ustrój polityczny II Rzeczypospolitej ustanowiony w konstytucjach: marcowej i kwietniowej.	Rzeczypospolitej – prezentuje zakres praw obywatelskich w konstytucjach: marcowej i kwietniowej – opisuje wielonarodową strukturę społeczną II Rzeczypospolitej.	1932 r.) – tłumaczy, na czym polegał demokratyczny charakter II Rzeczypospolitej na początku jej istnienia – omawia okoliczności zamachu majowego.		
2. Władza i społeczeństwo w PRL	1. Komunistyczne władze w Polsce do 1956 roku 2. Wydarzenia poznańskie i odwilż październikowa 3. Jak powstała opozycja? 4. Marzec '68 5. Grudzień '70	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: poznański Czerwiec, wydarzenia marcowe, Grudzień '70 – omawia rolę postaci: Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki, Edwarda Gierka – zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej</i> (1952 r.), poznańskiego Czerwca (28–30 czerwca 1956 r.),	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, kult jednostki, odwilż październikowa – omawia rolę postaci: Stanisława Mikołajczyka, kard. Stefana Wyszyńskiego, Jacka Kuronia, Adama Michnika – zna daty: powstania Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (1948 r.), odwilży październikowej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, „mała stabilizacja”, „partyzanci”, czarny czwartek – omawia rolę postaci: Józefa Różańskiego, Józefa Cyrankiewicza – zna daty: utworzenia Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (1945 r.), przeprowadzenia referendum ludowego (1946 r.),	Uczeń: – omawia rolę postaci: Antoniego Słonimskiego, Mieczysława Moczara, Karola Modzelewskiego – zna daty: powołania W. Gomułki na stanowisko I sekretarza KC PZPR (październik 1956 r.), powstania <i>Listu 34</i> (1964 r.) – prezentuje proces przejmowania władzy przez komunistów w powojennej Polsce	Uczeń: – ocenia politykę PZPR wobec społeczeństwa.

		wydarzeń marcowych (1968 r.), wystąpień grudniowych na Wybrzeżu (1970 r.) – przedstawia skutki przejęcia władzy w Polsce przez komunistów.	(1956–1957 r.) – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki poznańskiego Czerwca – omawia przyczyny, przebieg i skutki Marca '68 – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wystąpień na Wybrzeżu z grudnia 1970 r.	uchwalenia „małej konstytucji” (1947 r.), czarnego czwartku w Gdyni (17 grudnia 1970 r.) – prezentuje stosunek władz komunistycznych do społeczeństwa – wymienia cele komunistycznej propagandy – omawia odwilż październikową i „małą stabilizację” z czasów rządów W. Gomułki – przedstawia okoliczności powstania opozycji antykomunistycznej.	– przedstawia proces formowania się opozycji w powojennej Polsce.	
3. Opozycja polityczna w PRL	1. Początki opozycji 2. O wolne związki zawodowe 3. Rozprawa z opozycją 4. Dalsza walka o demokrację	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Obrony Robotników, postulaty sierpniowe, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Służba Bezpieczeństwa, Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Studencki Komitet Solidarności, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Wolne Związki Zawodowe	Uczeń: – omawia rolę postaci: Jerzego Andrzejewskiego, Edwarda Lipińskiego, ks. Jana Ziei, Jana Józefa Lipskiego, Kazimierza Świtonia,	Uczeń: – ocenia rolę organizacji opozycyjnych w walce o demokratyzację państwa polskiego.

		„Solidarność”, Okrągły Stół – omawia rolę postaci: Edwarda Gierka, Lecha Wałęsy, kard. Karola Wojtyły, gen. Wojciecha Jaruzelskiego – zna daty: wyboru kard. K. Wojtyły na papieża (1978 r.), strajku w Stoczni Gdańskiej (14–31 sierpnia 1980 r.), wprowadzenia stanu wojennego (13 grudnia 1981 r.) – przedstawia przyczyny i skutki wydarzeń z sierpnia 1980 r.	– omawia rolę postaci: Jacka Kuronia, ks. Jerzego Popiełuszki – zna daty: strajków czerwcowych (1976 r.), powstania KOR (1976 r.), ogłoszenia postulatów sierpniowych (17 sierpnia 1980 r.), podpisania porozumień w Gdańsku (31 sierpnia 1980 r.), utworzenia NSZZ „Solidarność” (wrzesień 1980 r.), pacyfikacji górników z kopalni Wujek (16 grudnia 1981 r.), obrad Okrągłego Stołu (6 lutego – 5 kwietnia 1989 r.) – wymienia cele i przedstawia charakter działalności KOR – omawia postulaty wysunięte przez Międzyzakładowy	– omawia rolę postaci: Antoniego Macierewicza, Stanisława Pyjasa, Anny Walentynowicz, Grzegorza Przemyka – zna daty: założenia WZZ (1978 r.), pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do ojczyzny (1979 r.), podpisania porozumień w Szczecinie (30 sierpnia 1980 r.), zniesienia stanu wojennego (22 lipca 1983 r.) – przedstawia okoliczności powstawania organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w. – opisuje wpływ problemów życia codziennego w epoce E. Gierka na stosunek	Andrzeja Gwiazdy, Krzysztofa Wyszkowskiego, Antoniego Sokołowskiego, Bogdana Borusewicza, Andrzeja Kołodzieja – zna daty powstania: Studenckiego Komitetu Solidarności (1977 r.) i ROPCiO (1977 r.) – przedstawia rolę Kościoła w walce z władzami komunistycznymi – opisuje postawy społeczeństwa polskiego wobec polityki władz komunistycznych.	
--	--	--	--	---	--	--

			Komitet Strajkowy – przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – prezentuje okoliczności zwołania obrad Okrągłego Stołu i decyzje polityczne ich uczestników.	społeczeństwa do władz PRL – wymienia nazwy organizacji opozycyjnych działających w PRL w latach 70. i 80. XX w.		
4. Między utopią a antyutopią	1. Wizje idealnego świata 2. Utopia w myśli politycznej 3. Antyutopia 4. Antyutopie w kinie 5. Eugenika – realizacja antyutopii	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: utopia, antyutopia – przedstawia przyczyny oraz sposoby wykorzystywania idei eugenicznych w XIX i XX w.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm utopijny, eugenika – omawia rolę postaci: Aldousa Huxleya, George’a Orwella, Stanisława Lema – wymienia przykłady antyutopii (literackich i filmowych) – przedstawia cechy charakterystyczne antyutopii (literackich i filmowych) – porównuje utopie i antyutopie.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Platona, Thomasa More’a, Tommasa Campanelli, Francisca Bacon, Ignacego Krasickiego, Roberta Owena, Janusza Zajdla, Francisca Galtona – przedstawia wizje idealnego państwa tworzone na przestrzeni dziejów – wyjaśnia przyczyny ukształtowania się antyutopii.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Louisa Auguste’a Blanqui, Henriego de Saint-Simona, Charles’a Fouriera, Jeana-Baptiste’a Godina – przedstawia znaczenie idei utopijnych w myśli politycznej – wyjaśnia, dlaczego stosowanie zasad eugeniki stanowi zagrożenie dla demokracji oraz praw człowieka.	Uczeń: – ocenia aktualny stopień rozwoju technologii i nauki w kontekście zagrożenia powstaniem świata przypominającego ten przedstawiony w antyutopiach.

Historia i społeczeństwo. Wojna i wojskowość

Plan wynikowy z wymaganiami na poszczególne oceny

Wymagania podstawowe – oceny: dopuszczająca i dostateczna.

Wymagania ponadpodstawowe – oceny: dobra, bardzo dobra, celująca.

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować wiedzę i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Od falangi do legionu						
1. Wojny w starożytnej Grecji	1. Konflikty w antycznej Grecji 2. Jak były zorganizowane armie greckie? 3. Zmagania Greków z Persami 4. Wojna peloponeska	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hoplita, falanga – omawia rolę postaci: Miltiadesa, Temistoklesa, Leonidasa – zna daty bitew: pod Maratonem (490 r. p.n.e.), w wąwozie Termopile (480 r. p.n.e.), pod Salaminą (480 r. p.n.e.) – przedstawia obowiązujące w świecie greckim	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Związek Hellenów – omawia rolę postaci: Dariusza I Wielkiego, Kserksesa – zna daty: powstania jońskiego (499–494 r. p.n.e.), bitwy pod Platejami (479 r. p.n.e.), utworzenia Związku Morskiego (478 r. p.n.e.), wojny peloponeskiej (431–404 r. p.n.e.) – przedstawia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Nieśmiertelni – omawia rolę postaci Cyrusa II Wielkiego – zna daty: wyprawy wojsk Dariusza I Wielkiego na Grecję (492 r. p.n.e.), wyprawy armii Kserksesa (480 r. p.n.e.), bitwy pod Mykale (479 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie zasięg imperium	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu szyk skośny – omawia rolę postaci Epaminondasa – zna daty: bitwy u ujścia Ajgospotamaj (405 r. p.n.e.), oblężenia Aten (404 r. p.n.e.), bitwy pod Leuktrami (371 r. p.n.e.) – opisuje przebieg bitwy pod Platejami – wyjaśnia okoliczności i skutki hegemonii Aten po	Uczeń: – ocenia na wybranych przykładach strategiczne aspekty starożytnych bitew.

		zasady postępowania w trakcie wojen.	tradycje militarne <i>polis</i> spartańskiej – omawia organizację armii greckiej – prezentuje przyczyny wojen grecko-perskich i opisuje ich przebieg – wymienia czynniki decydujące o potędze militarnej Sparty i Aten – podaje zalety i wady wykorzystywania falangi.	perskiego, obszary objęte powstaniem jońskim i miejsca bitew stoczonych w trakcie wojen grecko-perskich – opisuje sposób wykorzystywania falangi podczas walki – omawia przebieg bitew: pod Maratonem i Termopilami – opisuje przebieg wojny peloponeskiej – tłumaczy, czym była „wyprawa dziesięciu tysięcy”.	wojnach z Persją – przedstawia okoliczności upadku hegemonii Sparty w świecie greckim – tłumaczy, na czym polegała przewaga szyku skośnego nad tradycyjnym ustawieniem falangi.	
2. Imperium Aleksandra Wielkiego	1. Podporządkowanie Grecji 2. Podboje Aleksandra Wielkiego 3. Strategia władcy wobec podbitych obszarów 4. Rozpad imperium	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu kultura hellenistyczna – omawia rolę postaci Aleksandra III Wielkiego – zna daty bitew: nad Granikiem (334 r. p.n.e.), pod Issos (333 r. p.n.e.), pod Gaugamelą (331 r.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu diadochowie – omawia rolę postaci: Filipa II Macedońskiego, Dariusza III – zna daty: bitwy pod Cheroneją (338 r. p.n.e.), podboju imperium perskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hetajrowie, falanga macedońska – zna daty: zdobywania przez Filipa II Macedońskiego hegemonii w Grecji (359–336 r. p.n.e.), podboju wschodnich	Uczeń: – omawia rolę postaci: Kassandra, Lizymacha, Ptolemeusza I Sotera, Antygona I Jednookiego, Seleukosa I Nikatora – opisuje przebieg i skutki bitwy pod Cheroneją, ocenia jej znaczenie	Uczeń: – ocenia postawę Aleksandra Wielkiego w bitwie nad Granikiem – porównuje i ocenia postawy Aleksandra Wielkiego oraz Dariusza III w bitwach: pod Issos

	Aleksandra	p.n.e.) – wymienia przyczyny sukcesów Aleksandra Wielkiego podczas podboju Persji.	przez Aleksandra Wielkiego (334–331 r. p.n.e.), śmierci Aleksandra (323 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie miejsca największych bitew wojsk Aleksandra z Persami – prezentuje okoliczności sięgnięcia po hegemonię w świecie greckim przez Macedonię – omawia przebieg wyprawy armii Aleksandra Wielkiego przeciwko Persom.	provincji Persji przez Aleksandra Wielkiego (330–327 r. p.n.e.), wyprawy wojsk Aleksandra Wielkiego do Indii (327–325 r. p.n.e.), wojen diadochów (321–281 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie miejsca największych bitew wojsk Aleksandra z Persami – tłumaczy, co decydowało o zwycięstwach sił macedońskich w starciach z innymi armiami – omawia przebieg bitwy pod Issos – opisuje przebieg i skutki bitwy pod Gaugamelą – przedstawia losy imperium macedońskiego po śmierci Aleksandra Wielkiego.	– przedstawia i ocenia sposób stłumienia przez Aleksandra buntu Greków – charakteryzuje i ocenia politykę Aleksandra Wielkiego wobec podbitych ludów.	i Gaugamelą – porównuje taktyki: Aleksandra Wielkiego w bitwie pod Gaugamelą oraz Epaminondasa w starciu pod Leuktrami.
--	------------	---	--	--	--	--

3. Ekspansja Rzymu w czasach republiki	1. Jak doszło do podboju Italii? 2. I wojna punicka 3. II i III wojna punicka 4. Dalsza ekspansja rzymska i jej skutki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu legion – omawia rolę postaci Hannibala Barkasa – zna daty: I wojny punickiej (264–241 r. p.n.e.), II wojny punickiej (218–201 r. p.n.e.), III wojny punickiej (149–146 r. p.n.e.) – prezentuje przyczyny i skutki rywalizacji rzymsko-kartagińskiej.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ekwici, manipuł – omawia rolę postaci Gajusza Mariusza – zna daty: zakończenia podboju Italii przez Rzymian (264 r. p.n.e.), bitwy pod Kannami (216 r. p.n.e.), bitwy pod Zamą (202 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie tereny zdobyte przez Rzymian w wyniku wojen punickich – opisuje organizację armii rzymskiej – porównuje uzbrojenie legionisty rzymskiego i hoplity greckiego – tłumaczy, dlaczego Rzymianie zyskali przewagę nad Kartagińczykami podczas walk na	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu abordaż – omawia rolę postaci: Pyrrusa, Scypiona Afrykańskiego Starszego – zna daty: zdobycia Tarentu (272 r. p.n.e.), bitwy pod Mylae (260 r. p.n.e.), bitwy koło przylądka Eknomos (256 r. p.n.e.), bitwy nad Trebbią (218 r. p.n.e.), bitwy nad Jeziorem Trazymeńskim (217 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie etapy ekspansji terytorialnej Rzymu – omawia przyczyny i przebieg ekspansji terytorialnej Rzymu na Półwyspie Apenińskim oraz etapy podboju Italii przez Rzymian	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>velites</i> , <i>hastati</i> , <i>triarii</i> , szyk „żółw”, szyk manipularny – zna daty: sojuszu Rzymu z miastami latyńskimi (493 r. p.n.e.), najazdu Galów na Rzym (390 r. p.n.e.), zdobycia przez Rzymian Nowej Kartaginy w Hiszpanii (209 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie szlak wojsk kartagińskich podczas II wojny punickiej – tłumaczy zależność między pozycją społeczną i majątkową obywateli rzymskich a rodzajem ich służby w armii – omawia rodzaje szyków w armii	Uczeń: – omawia i ocenia zastosowanie w praktyce zasad: <i>Divide et impera</i> ; <i>Si vis pacem, para bellum</i> – ocenia wpływ różnych formacji zbrojnych na przebieg bitew na przykładzie starcia pod Kannami.
---	---	--	--	---	---	--

			morzu – prezentuje najważniejsze etapy rzymskiej ekspansji terytorialnej w okresie republiki – przedstawia przyczyny i skutki reform wojskowych wprowadzonych przez Gajusza Mariusza – omawia zmiany zachodzące w armii rzymskiej w okresie republiki.	– przedstawia okoliczności powstania floty rzymskiej i sposoby jej walki – opisuje przebieg i skutki wojen punickich – prezentuje przebieg bitwy pod Kannami i zastosowaną w jej trakcie strategię Kartagińczyków – przybliża przebieg bitwy pod Zamą i zastosowaną w jej trakcie strategię Rzymian.	rzymskiej – wyjaśnia znaczenie rzymskich zasad: <i>Divide et impera; Si vis pacem, para bellum.</i>	
4. Juliusz Cezar i Imperium Rzymskie	1. Kryzys republiki i podbój Galii 2. Wojny domowe u schyłku republiki 3. Idea <i>pax Romana</i> i jej znaczenie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu gladiator – omawia rolę postaci: Juliusza Cezara, Spartakusa, Oktawiana Augusta – zna daty: zawiązania I triumwiratu (60 r. p.n.e.), powstania	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: triumwirat, „pokój rzymski” (<i>pax Romana</i>), limes – omawia rolę postaci: Gnejusza Pompejusza, Marka Antoniusza – zna daty: wojny	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu liktor – omawia rolę postaci: Lucjusza Kornelisza Sulli, Marka Krassusa, Wercyngetoryksa, Kleopatry VII, Lepidusa, Marka Aureliusza, Trajana,	Uczeń: – zna daty: ostatecznego podboju Galii przez wojska Cezara (51 r. p.n.e.), wkroczenia armii Cezara do Italii (49 r. p.n.e.), bitwy pod Dyrrachium (48 r. p.n.e.) – omawia strategię	Uczeń: – ocenia polityczne oraz militarne skutki rywalizacji wybitnych wodzów na przykładzie Juliusza Cezara i Gnejusza Pompejusza

		Spartakusa (73–71 r. p.n.e.), zawiązania II triumwiratu (43 r. p.n.e.), bitwy pod Akcjum (31 r. p.n.e.) – przedstawia rolę gladiatorów w starożytnym Rzymie – omawia okoliczności przejęcia władzy w Rzymie przez Juliusza Cezara – tłumaczy, dlaczego wojska Juliusza Cezara odnosiły zwycięstwa w starciach z mającymi nad nimi przewagę liczebną siłami przeciwników.	galijskiej (58–51 r. p.n.e.), wojny Cezara z Pompejuszem (49–45 r. p.n.e.), bitwy pod Farsalos (48 r. p.n.e.), zabójstwa Cezara (44 r. p.n.e.), ogłoszenia „pokoju rzymskiego” (27 r. p.n.e.) – przedstawia przebieg i skutki wojny galijskiej – wyjaśnia, jakie korzyści i straty przynosiła surowa dyscyplina wprowadzona w legionach rzymskich – tłumaczy, na czym polegała idea <i>pax Romana</i>, wymienia skutki jej wprowadzenia w Imperium Rzymskim.	Hadriana – zna daty: dyktatury Sulli (82–79 r. p.n.e.), powstania Wercyngetoryksa (53–52 r. p.n.e.), bitwy pod Alezją (52 r. p.n.e.), bitwy pod Filippi (42 r. p.n.e.), wojny Oktawiana z Markiem Antoniuszem (32–31 r. p.n.e.) – tłumaczy, w jakich okolicznościach Lucjusz Korneliusz Sulla wprowadził w Rzymie dyktaturę – omawia przebieg wojny między Juliuszem Cezarem a Pompejuszem – przedstawia taktykę wykorzystaną przez Juliusza Cezara w trakcie bitwy pod Farsalos – prezentuje zmiany, które wprowadzono	Juliusza Cezara wykorzystaną w trakcie oblężenia Alezji – wyjaśnia wpływ zmian wprowadzonych w armii rzymskiej w I i II w. n.e. na życie społeczne w państwie.	– ocenia strategię bitewną Juliusza Cezara na wybranych przykładach.
--	--	--	--	---	--	---

				w armii rzymskiej w I i II w. n.e. – wyjaśnia rolę rzymskiego limesu w podziale starożytnego świata na „cywilizowany” i „barbarzyński”.		
II. Czasy rycerskie						
1. Od drużyny książęcej do rycerstwa	1. Europa Zachodnia na początku średniowiecza 2. Armia Franków 3. Drużyny książęce w Polsce 4. Początki rycerstwa w Europie Zachodniej i Polsce	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rycerstwo, drużyna – omawia rolę postaci: Mieszka I, Karola Wielkiego – zna datę bitwy pod Cedynią (972 r.) – przedstawia organizację wojsk w państwie piastowskim.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: pancerni, pospolite ruszenie – omawia rolę postaci Karola Młota – zna datę bitwy pod Poitiers (732 r.) – przedstawia znaczenie bitwy pod Poitiers – opisuje zmiany wprowadzone w armii frankijskiej w czasach panowania Karola Wielkiego – prezentuje rolę, organizację i sposób finansowania drużyny Mieszka I – omawia przebieg i	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: tarczownicy, legendy arturiańskie – przedstawia przyczyny i przejawy upadku znaczenia armii rzymskiej – omawia sytuację militarną w Europie Zachodniej na początku średniowiecza – prezentuje organizację i sposób walki armii Franków – opisuje relacje między władcami piastowskimi a drużynnikami	Uczeń: – opisuje proces rezygnacji z drużyny książęcej na ziemiach polskich w średniowieczu – podaje przykłady wpływu symboliki przekazów arturiańskich na średniowieczne legendy polskie – przedstawia związek pomiędzy wprowadzeniem systemu lennego a zmianami w organizacji średniowiecznych armii.	Uczeń: – ocenia walory militarne drużyny książęcej w państwie piastowskim.

			znaczenie bitwy pod Cedynią – tłumaczy, dlaczego władcy zrezygnowali ze stałych drużyn i nadawali ziemię w zamian za służbę wojskową.	– wymienia wady i zalety rezygnacji władców ze stałych drużyn na rzecz nadawania ziemi w zamian za służbę wojskową – omawia proces kształtowania się rycerstwa i znaczenie tego nowego stanu w monarchii polskiej – przytacza legendy arturiańskie.		
2. Etos rycerski	1. Kształtowanie się rycerstwa 2. Wyprawy krzyżowe i zakony rycerskie 3. Herby i turnieje 4. Rycerstwo w kulturze	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: herb, turniej, kultura rycerska – zna daty: I wyprawy krzyżowej (1096–1099 r.), IV wyprawy krzyżowej (1202–1204 r.), zdobycia Akki przez wojska tureckie (1291 r.) – wyszczególnia elementy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: etos rycerski, zakon rycerski – omawia rolę postaci Urbana II – zna daty: zdobycia Jerozolimy i utworzenia Królestwa Jerozolimskiego (1099 r.), utworzenia zakonu krzyżackiego (1191 r.), upadku	Uczeń: – omawia rolę postaci: Gotfryda z Bouillon, Saladyna – zna daty: wezwania chrześcijan przez Urbana II do rozpoczęcia krucjat (1095 r.), II wyprawy krzyżowej (1147–1149 r.), III wyprawy krzyżowej (1189–1192 r.), V wyprawy krzyżowej (1217–	Uczeń: – omawia rolę postaci: Konrada III, Ludwika VII, Fryderyka Barbarossy, Filipa II Augusta, Ryszarda Lwie Serce, Baldwina I, Fryderyka II Hohenstaufa, Ludwika IX Świętego – przedstawia i ocenia znaczenie wypraw krzyżowych	Uczeń: – ocenia wpływ wypraw krzyżowych na kształtowanie się rycerstwa europejskiego – omawia i ocenia wpływ średniowiecznego etosu rycerskiego na obyczajowość i kulturę w następnych epokach.

		obyczajowości rycerskiej – wymienia cnoty rycerskie.	cesarstwa łańskie (1261 r.) – wymienia cechy charakterystyczne etosu rycerskiego – analizuje elementy obyczajowości rycerskiej w średniowieczu – tłumaczy, jaką rolę odgrywały w średniowieczu zamki rycerskie.	1221 r.), VI wyprawy krzyżowej (1248–1254 r.), VII wyprawy krzyżowej (1270 r.) – przedstawia proces kształtowania się rycerstwa – podaje przykłady nieprzestrzegania etosu rycerskiego w średniowieczu – prezentuje etapy i skutki wypraw krzyżowych – analizuje zmiany uzbrojenia rycerstwa w średniowieczu.	dla Europy – porównuje turniejowe i bitewne wyposażenie rycerzy.	
3. Wojny sprawiedliwe i niesprawiedliwe	1. Początki polskiego rycerstwa 2. Konflikt z zakonem krzyżackim 3. Sobór w Konstancji 4. Klęska zakonu krzyżackiego	Uczeń: – omawia rolę postaci Konrada Mazowieckiego – zna daty: sprowadzenia Krzyżaków do Polski (1226 r.), wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (1409–1411 r.), bitwy pod Grunwaldem (15	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wojna sprawiedliwa, wojna niesprawiedliwa – omawia rolę postaci: Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka,	Uczeń: – omawia rolę postaci: Zawiszy Czarnego z Garbowa, Pawła Włodkowica – zna daty: soboru w Konstancji (1414–1418 r.), powstania antykrzyżackiego w Prusach (1454 r.), bitwy pod	Uczeń: – zna datę utworzenia Związku Pruskiego (1440 r.) – wyjaśnia znaczenie poglądów religijnych i politycznych dla definiowania wojen: sprawiedliwych i niesprawiedliwych w średniowieczu	Uczeń: – ocenia poglądy Pawła Włodkowica na temat przyczyn i sposobu prowadzenia wojen – ocenia znaczenie dla sporu polsko-krzyżackiego: bitwy pod Płowcami, bitwy

		lipca 1410 r.), wojny trzynastoletniej (1454–1466 r.), hołdu pruskiego (1525 r.) – opisuje okoliczności sprowadzenia Krzyżaków do Polski.	Zygmunta I Starego, Albrechta Hohenzollerna – zna daty: zajęcia Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków (1308–1309 r.), bitwy pod Płowcami (1331 r.), pokoju w Kaliszu (1343 r.), I pokoju toruńskiego (1411 r.), II pokoju toruńskiego (1466 r.) – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-krzyżackich toczonych w czasach panowania ostatnich Piastów – przedstawia przebieg i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim – podaje okoliczności sekularyzacji zakonu krzyżackiego.	Chojnicami (1454 r.), ostatniej wojny z Krzyżakami (1519–1521 r.) – wskazuje na mapie kierunki działań wojsk polsko-litewskich i krzyżackich w czasie wielkiej wojny z zakonem oraz zmiany terytorialne będące następstwami zawarcia I pokoju toruńskiego – przedstawia proces kształtowania się średniowiecznego rycerstwa polskiego – opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem – przybliży postawy postów polskich w trakcie soboru w Konstancji – prezentuje przyczyny, przebieg i	– ocenia, czy wojna może być sprawiedliwa, i uzasadnia swoją opinię.	pod Grunwaldem, wystąpienia Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji.
--	--	---	---	--	---	--

				skutki wojny trzynastoletniej.		
4. Koniec epoki rycerstwa	1. Wojna stuletnia 2. Zmierzch rycerstwa 3. Początki broni palnej	Uczeń: – zna daty: wojny stuletniej (1337– 1453 r.), zdobycia Konstantynopola przez Turków (1453 r.) – omawia przyczyny i skutki wojny stuletniej.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Joanny d’Arc, Jana Husa – zna daty bitew: pod Crécy (1346 r.), pod Azincourt (1415 r.) – wyjaśnia, dlaczego bitwy: pod Crécy i Azincourt oznaczały koniec epoki rycerstwa – przedstawia wpływ Joanny d’Arc na przebieg wojny stuletniej – wskazuje okoliczności wprowadzenia broni palnej – prezentuje zmiany organizacji armii europejskich w XV w.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Filipa VI, Edwarda III, Karola VII, Zygmunta Luksemburskiego, Jana Žižki – zna daty: spalenia Joanny d’Arc na stosie (1431 r.), utworzenia Konfederacji Szwajcarskiej (1291 r.), bitwy pod Lipunami (1434 r.) – charakteryzuje technikę wojenną stosowaną przez wojska husyckie – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wykorzystywanie przez husytów wozów bojowych – przedstawia sposoby zastosowania broni palnej podczas	Uczeń: – omawia rolę postaci Arnolda von Winkelrieda – zna daty: bitwy pod Morgarten (1315 r.), bitwy pod Dornbach (1499 r.), odsieczy Pragi przez wojska Jana Žižki (1420 r.) – przedstawia przebieg wojen Szwajcarów o zachowanie suwerenności i wpływ tych konfliktów na sposób prowadzenia działań wojennych w nowożytnej Europie – wyjaśnia, na czym polega symbolika postaci Winkelrieda.	Uczeń: – ocenia militarne skutki zastosowania broni palnej.

				prowadzenia działań wojennych w XV w.		
III. Wojny religijne i dynastyczne						
1. Wojny religijne w XVI wieku	1. Reformacja i początki konfliktów religijnych 2. Wojny włoskie 3. Konflikty religijne we Francji 4. Klęska Wielkiej Armady	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu wojna religijna – omawia rolę postaci Marcina Lutra – zna daty: wystąpienia Marcina Lutra (1517 r.), pokoju w Augsburgu (1555 r.), tzw. nocy św. Bartłomieja (1572 r.), wydania <i>Edyktu nantejskiego</i> (1598 r.) – podaje przyczyny i skutki konfliktów religijnych w Europie.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. noc św. Bartłomieja, Wielka Armada – omawia rolę postaci: Thomasa Münzera, Katarzyny Medycejskiej, Henryka de Burbon, Elżbiety I – zna daty: powstania chłopskiego w Niemczech (1524–1525 r.), bitwy pod Frankenhausen (1525 r.), klęski Wielkiej Armady (1588 r.) – tłumaczy, w jaki sposób reformacja wpłynęła na radykalizację nastrojów społecznych w Niemczech	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Szmalkaldzki, <i>Sacco di Roma</i> – omawia rolę postaci: Karola V, Karola VIII, Ludwika XII, Franciszka I, Francisa Drake’a – zna daty: sejmu w Spirze (1529 r.), utworzenia Związku Szmalkaldzkiego (1531 r.), bitwy pod Pawią (1525 r.), <i>Sacco di Roma</i> (1527 r.), tzw. wojny trzech Henryków (1574–1589 r.) – przedstawia przebieg i skutki wojen religijnych w Niemczech – tłumaczy, jaką rolę odegrało użycie broni palnej w	Uczeń: – zna daty: wojen szmalkaldzkich (1546–1552 r.), wyprawy wojsk Karola VIII do Włoch (1494 r.), wyprawy sił Ludwika XII do Włoch (1499 r.), bitwy pod Marignano (1515 r.), pokoju w Cateau-Cambrésis (1559 r.), wydania edyktu tolerancyjnego w Saint-Germain-en-Laye (1562 r.), wojny między hugenotami a katolikami we Francji (1562–1594 r.), pokoju w Saint-Germain-en-Laye (1570 r.) – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojen	Uczeń: – ocenia, czy postanowienia <i>Edyktu nantejskiego</i> mogły stanowić podstawę pokojowego współistnienia protestantów i katolików – ocenia, czy reformacja musiała oznaczać wciągnięcie państw europejskich w konflikty o podłożu religijnym.

			– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojny chłopskiej w Niemczech – wskazuje wady i zalety prowadzenia działań wojennych z pomocą wojsk zaciężnych.	- trakcie bitwy pod Pawią – podaje skutki polityczne <i>Sacco di Roma</i> – wymienia przyczyny sukcesów i klęsk armii francuskiej w czasie wojen włoskich – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji angielsko-hispańskiej.	- włoskich – omawia wpływ wojen włoskich na sposób prowadzenia konfliktów zbrojnych w epoce nowożytnej – opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojen religijnych we Francji.	
2. Europa w XVII wieku	1. Konflikt w Niderlandach 2. Wybuch wojny trzydziestoletniej 3. Wojna w Rzeszy 4. Zakończenie wojny trzydziestoletniej 5. Jak walczono w XVII wieku	Uczeń: – zna daty wojny trzydziestoletniej (1618–1648 r.) – wymienia przyczyny i skutki wojny trzydziestoletniej.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. defenestracja praska, Armia Nowego Wzoru – omawia rolę postaci: Gustawa II Adolfa, Olivera Cromwella, Armanda Jeana du Plessis de Richelieu, Ludwika XIV – zna daty: tzw. II defenestracji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu tzw. pacyfikacja gandawska – omawia rolę postaci: Wilhelma Orańskiego, Fryderyka V, Ferdynanda Habsburga, Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina – zna daty:	Uczeń: – omawia rolę postaci: Filipa II, Gábora Bethlena – zna daty: unii w Arras (1579 r.), najazdu wojsk Gábora Bethlena na Wiedeń (1619 r.), oblężenia Magdeburga (1631 r.), bitwy pod Nördlingen (1634 r.), upadku La Rochelle (1628 r.)	Uczeń: – ocenia polityczne i społeczne skutki wojny trzydziestoletniej.

	6. Wzrost potęgi Francji		praskiej (1618 r.), bitwy pod Białą Górą (1620 r.), bitwy pod Lützen (1632 r.), pokoju westfalskiego (1648 r.) – wskazuje na mapie obszary krajów zaangażowanych w wojnę trzydziestoletnią – przedstawia sposoby prowadzenia walk w XVII w. – wymienia nazwy formacji zbrojnych walczących w XVII w. – prezentuje znaczenie fortyfikacji dla prowadzenia działań wojennych w XVII w.	wybuchu antyhiszpańskiego powstania w Niderlandach (1566 r.), zawarcia tzw. pacyfikacji gandawskiej (1576 r.), wkroczenia wojsk duńskich do Rzeszy (1625 r.), bitwy pod Rocroi (1643 r.), odwołania <i>Edyktu nantejskiego</i> (1685 r.) – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfliktu w Niderlandach – wymienia i charakteryzuje okresy wojny trzydziestoletniej – tłumaczy, dlaczego zwycięstwo Szwedów pod Lützen można określić jako pyrrusowe – omawia przyczyny i skutki odwołania	– wyjaśnia, na czym polegała przewaga żołnierzy Armii Nowego Wzoru nad innymi wojskami zaciężnymi – tłumaczy, dlaczego wojna trzydziestoletnia trwała tak długo i czemu angażowali się w nią władcy kolejnych państw sąsiadujących z Rzeszą.	
--	--------------------------	--	---	--	--	--

				<i>Edyktu nantejskiego</i> we Francji – określa wady i zalety sposobów zaopatrywania wojsk w XVII w.		
3. Armia polska za pierwszych królów elekcyjnych	1. Armia polsko- litewska w XVI wieku 2. Wojny o Inflanty 3. Wojny ze Szwedami 4. Wojny z Rosją i Turcją na początku XVII wieku	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu husaria – omawia rolę postaci: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego – zna daty bitew: pod Kircholmem (1605 r.), pod Kłuszynem (1610 r.), pod Cecorą (1620 r.), pod Chocimiem (1621 r.) – wymienia cechy charakterystyczne armii polsko- litewskiej w XVI w.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wojsko kwarciane, piechota wybraniecka – omawia rolę postaci Stefana Batorego – zna daty: wojny z Moskwą o Inflanty (1577–1582 r.), rozejmu w Jamie Zapolskim (1582 r.), wojny z Rosją (1609– 1619 r.), rozejmu w Dywilinie (1619 r.) – wskazuje na mapie przynależność budziła spory pomiędzy Rzeczpospolitą a Szwecją – określa cechy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: obrona potoczna, rota, lisowczycy, koncerz – omawia rolę postaci Aleksandra Lisowskiego – zna daty: utworzenia piechoty wybranieckiej (1578 r.), wyprawy połockiej (1579 r.), wyprawy na Wielkie Łuki (1580 r.), wyprawy pskowskiej (1581–1582 r.), inwazji wojsk szwedzkich na Inflanty (1604 r.), wyprawy sił Dymitra Samozwańca na Moskwę (1604 r.), zdobycia Smoleńska	Uczeń: – zna datę przyłączenia Estonii do Rzeczypospolitej (1600 r.) – wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy wojskami kozackimi a lisowczykami – określa skuteczność armii polsko-litewskiej w XVI w. – ocenia, czy śmierć Jana Karola Chodkiewicza w trakcie walk pod Chocimiem miała wpływ na postawy żołnierzy polskich.	Uczeń: – ocenia działalność i skuteczność lisowczyków jako wojska najemnego – ocenia wartość bojową husarii – ocenia skuteczność wybitnych wodzów podczas wielkich bitew z pierwszej połowy XVII w.

			charakterystyczne armii polsko-litewskiej w XVI w. – przedstawia reformy wojskowe wprowadzone przez Stefana Batorego – omawia strategię Jana Karola Chodkiewicza wykorzystaną w trakcie bitwy pod Kircholmem – analizuje strategię Stanisława Żółkiewskiego wykorzystaną w trakcie bitwy pod Kłuszynem – prezentuje uzbrojenie i sposób walki husarii.	(1611 r.) – wskazuje na mapie kierunki wypraw wojsk Stefana Batorego – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny o Inflanty toczonej w czasach panowania Stefana Batorego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-szwedzkich, polsko-rosyjskich oraz polsko-tureckich, które toczono na przełomie XVI i XVII w.		
4. Od potęgi do kryzysu Rzeczypospolitej	1. W walce z Gustawem Adolfem 2. Kozacy 3. Reformy armii polskiej w drugiej połowie XVII	Uczeń: – omawia rolę postaci: Bohdana Chmielnickiego, Władysława IV, Jana Kazimierza, Jana III Sobieskiego – zna daty: bitwy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu rejestr kozacki – omawia rolę postaci: Gustawa II Adolfa, Karola X Gustawa, Stefana	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: autorament, wojsko komputerowe – omawia rolę postaci: Jeremiego Wiśniowieckiego,	Uczeń: – omawia rolę postaci Arendta Dickmanna – zna daty: utworzenia rejestru kozackiego (1572 r.), bitwy pod Walmoją	Uczeń: – ocenia, czy Rzeczpospolita w XVII w. potrzebowała silnej i dużej floty – ocenia, czy decyzja Jana III

	wieku 4. Potop szwedzki 5. Schyłek polskiej potęgi militarnej	pod Oliwą (1627 r.), bitwy pod Trzcianą (1629 r.), wybuchu powstania Chmielnickiego (1648 r.), bitwy pod Chocimiem (1673 r.), bitwy pod Wiedniem (1683 r.) – wymienia przyczyny sukcesów i porażek Szwedów w wojnach z Rzeczpospolitą.	Czarneckiego, Michała Korybuta Wiśniowieckiego – zna daty: zajęcia Pomorza Gdańskiego przez Szwedów (1626–1629 r.), rozejmu w Starym Targu (1629 r.), bitwy nad Żółtymi Wodami (1648 r.), bitwy pod Korsuniem (1648 r.), bitwy pod Beresteczkiem (1651 r.), ugody w Perejasławiu (1654 r.), oblężenia Jasnej Góry (1655 r.), bitwy pod Warką (1656 r.), pokoju w Oliwie (1660 r.), pokoju w Andruszowie (1667 r.), traktatu w Buczacu (1672 r.), pokoju w Karłowicach (1699 r.) – tłumaczy, co było podstawą siły	Janusza Radziwiłła, Fryderyka Wilhelma, Jerzego II Rakoczego – zna daty: wojny polsko-szwedzkiej (1621–1622 r.), oblężenia Zbaraża (1649 r.), bitwy pod Batohem (1652 r.), konfederacji tyszowieckiej (1655 r.), bitwy pod Warszawą (1656 r.), zerwania związków lennych Brandenburgii z Polską (1656 r.), układu w Radnot (1656 r.), wojny Rzeczypospolitej z Turcją (1672–1676 r.), traktatu w Żurawnie (1676 r.) – opisuje przebieg i skutki wojen polsko-szwedzkich toczonych w pierwszej połowie XVII w. – prezentuje	(1626 r.), kapitulacji wojsk polskich pod Ujściem i w Kiejdanach (1655 r.), oblężenia Koldyngi (1658 r.) – przedstawia wpływ sytuacji finansowej Rzeczypospolitej na wyniki zmagania jej armii.	Sobieskiego dotycząca zaangażowania się w działania wojenne przeciwko Turcji i rozpoczęcia odsieczy wiedeńskiej była słuszna.
--	--	--	---	---	---	--

			bojowej Kozaków i jak wykorzystywali ją oni w praktyce – omawia reformy wprowadzone w armii polskiej w drugiej połowie XVII w.	przebieg i skutki potopu szwedzkiego – przedstawia przebieg i skutki wojen polsko-tureckich toczonych w drugiej połowie XVII w. – omawia strategię wykorzystaną przez Jana III Sobieskiego w trakcie bitwy pod Wiedniem.		
5. Upadek Rzeczypospolitej	1. Konfederacja barska 2. Reformy wojska w XVIII wieku 3. Wojna w obronie <i>Konstytucji 3 maja</i> 4. Powstanie kościuszkowskie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu kosynierzy – omawia rolę postaci: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki – zna daty: konfederacji barskiej (1768–1772 r.), I rozbioru Polski (1772 r.), Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.), zawiązania konfederacji targowickiej (1792	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja barska, Sejm Niemy, naczelnik powstania, rzeź Pragi – omawia rolę postaci: Kazimierza Pułaskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego – zna daty: utworzenia Szkoły Rycerskiej (1765 r.), bitwy pod Zieleńcami (18	Uczeń: – zna daty: Sejmu Niemego (1717 r.), utworzenia Generalności (1769 r.), ogłoszenia detronizacji Stanisława Augusta Poniatowskiego (1770 r.), reformy wojska uchwalonej przez Sejm Wielki (1789 r.), bitwy pod Dubienką (18 lipca 1792 r.) – omawia przebieg działań politycznych	Uczeń: – wyjaśnia, dlaczego Polacy brali udział w wojnie o niepodległość USA – wymienia różnice pomiędzy konfederacją barską a powstaniem kościuszkowskim – porównuje przyczyny klęski konfederacji barskiej i powstania kościuszkowskiego.	Uczeń: – ocenia wkład militarny Polaków w walkę o zachowanie niepodległości – ocenia kierunek, w jakim zmierzały reformy wojska Rzeczypospolitej w XVIII w.

		r.), II rozbiór Polski (1793 r.), powstania kościuszkowskiego (1794 r.), III rozbiór Polski (1795 r.) – przedstawia przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego.	czerwca 1792 r.), przysięgi Tadeusza Kościuszki w Krakowie (24 marca 1794 r.), bitwy pod Racławicami (4 kwietnia 1794 r.), bitwy pod Szczekocinami (6 czerwca 1794 r.), bitwy pod Maciejowicami (10 października 1794 r.), rzezi Pragi (4 listopada 1794 r.) – tłumaczy, w jakich okolicznościach zawieszono konfederację barską – przedstawia reformy wojska przeprowadzone w XVIII w. – wyjaśnia, jakie znaczenie miało ustanowienie Orderu Virtuti Militari – prezentuje przebieg powstania	i walk prowadzonych przez konfederatów barskich – określa przyczyny, przebieg i skutki wojny w obronie <i>Konstytucji 3 maja</i> – przedstawia strategię wykorzystaną przez Tadeusza Kościuskę w trakcie bitwy pod Racławicami – wyjaśnia, dlaczego udział kosynierów w bitwie racławickiej był możliwy i wyjątkowo ważny – tłumaczy cel przeprowadzonej przez Rosjan rzezi mieszkańców Pragi.		
--	--	---	---	---	--	--

			kościuszkowskiego.			
IV. Wojny wieku XIX						
1. Epoka napoleońska	1. Rewolucja francuska i jej wpływ na przemiany w wojsku 2. Początki kariery Napoleona Bonapartego 3. Wielkie zwycięstwa Napoleona 4. Wyprawa na Moskwę 5. Upadek cesarza Francuzów 6. Armie w epoce napoleońskiej	Uczeń: – omawia rolę postaci Napoleona Bonapartego – zna daty: wybuchu rewolucji francuskiej (1789 r.), bitwy pod Austerlitz (1805 r.), wyprawy armii Napoleona na Rosję (1812 r.) – podaje przyczyny i skutki klęski wojsk Napoleona w Rosji.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu tzw. 100 dni Napoleona – omawia rolę postaci Aleksandra I – zna daty: koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.), bitwy pod Borodino (1812 r.), bitwy pod Lipskiem (1813 r.), abdykacji Napoleona (1814 r.), bitwy pod Waterlooo (1815 r.) – przedstawia wpływ rewolucji francuskiej na przemiany w wojsku – wymienia bitwy, które miały przełomowe znaczenie w kampaniach napoleońskich – charakteryzuje rodzaje wojsk tworzących armię	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. bitwa trzech cesarzy, tzw. bitwa narodów – omawia rolę postaci: Franciszka I, Horatia Nelsona, Michaiła Kutuzowa, Arthura Wellesleya – zna daty: objęcia przez Napoleona dowództwa nad Armią Włoch (1796 r.), wyprawy wojsk Napoleona do Egiptu (1798 r.), bitwy pod piramidami (1798 r.), bitwy pod Abukirem (1799 r.), bitwy pod Marengo (1800 r.), bitwy pod Frydlandem (1807 r.), bitwy pod Jeną (1806 r.), bitwy pod Auerstädt (1806 r.), bitwy pod Trafalgarem (1805	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: taktyka linearna, taktyka kolumnowo-tyralierska – omawia rolę postaci: Louisa Nicolasa Davouta, Michela Neyra – zna daty: I koalicji antyfrancuskiej (1792–1797 r.), utworzenia armii narodowej we Francji (1793 r.), zdobycia przez siły Napoleona Tulonu (1793 r.), II koalicji antyfrancuskiej (1799–1802 r.), pokoju w Amiens (1802 r.), wybuchu wojny francusko-angielskiej (1803 r.), III koalicji antyfrancuskiej	Uczeń: – ocenia talent militarny Napoleona.

			Napoleona – prezentuje przebieg i skutki wyprawy sił Napoleona na Moskwę.	r.), bitwy pod Wagram (1809 r.) – omawia początki kariery Napoleona Bonapartego – wymienia czynniki, które zadecydowały o zwycięstwie Francuzów w wojnie z siłami I koalicji – przedstawia przebieg kampanii napoleońskich – prezentuje strategię wykorzystaną przez Arthura Wellesleya w trakcie bitwy pod Waterloo – określa okoliczności upadku Napoleona.	(1805 r.), IV koalicji antyfrancuskiej (1806–1807 r.), bitwy pod Ławą Pruską (1807 r.), V koalicji antyfrancuskiej (1808–1809 r.), VI koalicji antyfrancuskiej (1812–1814 r.), VII koalicji antyfrancuskiej (1815 r.) – wyjaśnia, czym różniła się kampania rosyjska od poprzednich wojen toczonych przez armię Napoleona.	
2. „Czarna i biała legenda” Napoleona	1. Stosunek Napoleona do podbitej ludności 2. Polityka francuska wobec Hiszpanii	Uczeń: – zna datę utworzenia Księstwa Warszawskiego (1807 r.) – przedstawia okoliczności powstania Księstwa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Kodeks Napoleona</i>, blokada kontynentalna – omawia rolę postaci Józefa Poniatowskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu tzw. II wojna polska – omawia rolę postaci Józefa Bonapartego, Józefa Zajęczka	Uczeń: – zna daty: traktatu w Fontainebleau (1807 r.), usunięcia Francuzów z Hiszpanii (1813 r.) – przedstawia stosunek różnych	Uczeń: – ocenia stosunek Napoleona do podbitej ludności – ocenia stosunek Napoleona do Polaków – ocenia, czy

	3. Księstwo Warszawskie	Warszawskiego.	– zna daty: pokoju w Tylży (1807 r.), wojny z Austrią (1809 r.), wysłania legionistów polskich na Santo Domingo (1801–1802 r.) – wskazuje na mapie obszary państw zależnych od Francji w czasach rządów Napoleona – przedstawia stosunek Napoleona do podbitej ludności – opisuje wkład militarny Polaków w kampanie armii Napoleona.	– zna daty: blokady kontynentalnej (1806–1810 r.), wybuchu powstania w Wielkopolsce (1806 r.) – prezentuje politykę francuską w Hiszpanii – przedstawia słabości i zalety Księstwa Warszawskiego – analizuje „czarną i białą legendę” Napoleona.	narodów europejskich do Napoleona – wyjaśnia różnice pomiędzy ocenami Napoleona w Polsce i w innych państwach europejskich.	opowiedzenie się po stronie Napoleona przyniosło Polakom korzyści.
3. Od kongresu wiedeńskiego do pax Britannica	1. Nowy ład w Europie 2. Rewolucje w pierwszej połowie XIX wieku 3. Wojna krymska i kongres berliński 4. Konflikty	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu kongres wiedeński – zna daty obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815 r.) – wymienia postanowienia polityczne i	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Święte Przymierze, <i>pax Britannica</i>, Wiosna Ludów, wojna krymska, kongres berliński – omawia rolę postaci: Aleksandra I, Wiktorii I,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: epoka wiktoriańska, rządy reakcji, tzw. sojusz trzech cesarzy, powstanie sipajów, wojny burskie, tzw. powstanie bokserów – omawia rolę postaci: Mikołaja I,	Uczeń: – zna daty: podboju Algierii (1830–1847 r.), powstań we Włoszech (1831 r.), I wojny opiumowej (1839–1842 r.), oblężenia Sewastopola (1854–1855 r.), wojny rosyjsko-tureckiej	Uczeń: – ocenia wpływ postanowień uczestników kongresu berlińskiego na ład europejski – ocenia politykę Wielkiej Brytanii w XIX i na początku XX w.

	kolonialne	terytorialne uczestników kongresu wiedeńskiego.	Aleksandra II – zna daty: utworzenia Świętego Przymierza (1815 r.), wybuchu powstania listopadowego (1830 r.), Wiosny Ludów (1848–1849 r.), wojny krymskiej (1853–1856 r.), kongresu berlińskiego (1878 r.) – omawia okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – tłumaczy, komu służyły, a kogo ograniczały postanowienia uczestników kongresów: wiedeńskiego i berlińskiego – przedstawia rolę, jaką miało odgrywać Święte Przymierze – wyjaśnia, na czym polegał <i>pax</i>	Giuseppe Mazziniego, Józefa Bema – zna daty: rewolucji we Francji i w Belgii (1830 r.), powstania sipajów (1857–1859 r.), zawarcia tzw. sojuszu trzech cesarzy (1873 r.), I wojny burskiej (1880–1881 r.), tzw. powstania bokserów (1899 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.) – wyjaśnia, co leżało u podstaw potęgi Wielkiej Brytanii – określa przyczyny, przebieg i skutki rewolucji europejskich z pierwszej połowy XIX w. – wymienia rewolucje z pierwszej połowy XIX w. – tłumaczy, dlaczego	(1877–1878 r.), pokoju w San Stefano (1878 r.), dwuprzymierza Niemiec i Austro-Węgier (1879 r.), wojny Brytyjczyków z Zulusami (1879 r.), I wojny włosko-etiopskiej (1887–1889 r.), II wojny włosko-etiopskiej (1895–1896 r.), bitwy pod Aduą (1896 r.) – opisuje przebieg działań zbrojnych w trakcie wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878 r.) – omawia konflikty kolonialne w Afryce – przedstawia konflikty kolonialne w Azji – prezentuje ekspansję kolonialną Francji, Niemiec i Włoch.	
--	------------	---	---	---	--	--

			<i>Britannica</i> – określa przyczyny rywalizacji rosyjsko-tureckiej – prezentuje postanowienia uczestników kongresu berlińskiego.	władcy państw Europy Zachodniej ingerowali w konflikt rosyjsko-turecki – omawia przebieg i skutki wojny krymskiej – wymienia konflikty kolonialne, w które była zaangażowana Wielka Brytania – wyjaśnia, dlaczego państwa europejskie angażowały się w konflikty kolonialne – przedstawia korzyści, jakie polityka kolonialna przynosiła mocarstwom europejskim.		
4. Przemiany w wojskowości w XIX wieku	1. Armie narodowe 2. Wynalazki i nowa broń 3. Wojny we Włoszech i powstanie Czerwonego Krzyża	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Czerwony Krzyż – zna daty: Wiosny Ludów we Włoszech (1848–1849 r.), utworzenia Królestwa Włoch	Uczeń: – omawia rolę postaci: Giuseppe Garibaldiego, Napoleona III, Ottona von Bismarcka – zna daty: bitwy pod Solferino (1859	Uczeń: – omawia rolę postaci Jeana Henriego Dunanta – zna daty: skonstruowania karabinu iglicowego (1836 r.), skonstruowania	Uczeń: – omawia rolę postaci: Hiram Maxima, Helmuta von Moltke – zna daty: uchwalenia konwencji genewskiej (1864	Uczeń: – porównuje przebieg zjednoczenia Włoch i Niemiec oraz ocenia, w którym z tych procesów aspekt militarny miał

	4. Wojna francusko-niemiecka	(1861 r.), proklamowania powstania II Rzeszy (18 stycznia 1871 r.) – wymienia wady i zalety wprowadzenia armii narodowych z poboru.	r.), wojny francusko- pruskiej (1870–1871 r.), pokoju we Frankfurcie nad Menem (1871 r.) – podaje cechy charakterystyczne i skutki powstania armii narodowych – wymienia nowe rodzaje broni i wynałazki służące jej udoskonalaniu – przedstawia okoliczności utworzenia Czerwonego Krzyża.	karabinu maszynowego (1884 r.), I bitwy pod Custożą (1848 r.), wojny francusko- austriackiej (1859 r.), wyprawy „czerwonych koszul” (1860 r.), wojny włosko-prusko- austriackiej (1866 r.), II bitwy pod Custożą (1866 r.), bitwy pod Sedanem (1870 r.) – wyjaśnia wpływ rozwoju techniki na sposób prowadzenia działań wojennych w XIX w. – prezentuje przebieg działań wojennych zmierzających do zjednoczenia Włoch – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko- niemieckiej.	r.), kapitulacji francuskiej Armii Renu pod Metzem (1870 r.) – wymienia przyczyny wzrostu strat osobowych na polach bitew w drugiej połowie XIX w. – wyjaśnia, w jaki sposób starano się poprawić opiekę nad żołnierzami rannymi na polach bitew.	większe znaczenie.
--	------------------------------	---	--	--	--	--------------------

V. Stulecie konfliktów globalnych						
1. I wojna światowa	1. I wojna światowa na froncie zachodnim 2. Walki na froncie wschodnim 3. Walki na pozostałych frontach 4. I wojna światowa na morzach 5. Zmiany w technice wojskowej 6. Skutki społeczne I wojny światowej 7. Powstanie Ligi Narodów	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: trójprzymierze, ententa (trójp porozumienie), Liga Narodów – zna daty: I wojny światowej (1914–1918 r.), podpisania rozejmu na froncie zachodnim (11 listopada 1918 r.), rewolucji lutowej (1917 r.), rewolucji październikowej (1917 r.), utworzenia Ligi Narodów (1920 r.) – przedstawia skutki społeczne I wojny światowej.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wojna pozycyjna, broń chemiczna, nieograniczona wojna podwodna – omawia rolę postaci Thomasa Woodrowa Wilsona – zna daty: bitwy nad Marną (1914 r.), bitwy pod Tannenbergiem (1914 r.), bitwy pod Ypres (1915 r.), bitwy pod Gorlicami (1915 r.), bitwy pod Verdun (1916 r.), bitwy nad Sommą (1916 r.), ofensywy Brusłowa (1916 r.), przystąpienia USA do wojny po stronie ententy (1917 r.), pokoju w Brześciu nad Bugiem (1918 r.) – wskazuje na mapie obszary państw	Uczeń: – omawia rolę postaci: Philippe’a Pétaina, Paula von Hindenburga, Aleksieja Brusłowa – zna daty: pierwszego zastosowania broni chemicznej (1915 r.), przystąpienia Włoch do wojny po stronie ententy (1915 r.), bitwy na półwyspie Gallipoli (1915–1916 r.), pierwszego zastosowania czołgów (1916 r.), bitwy jutlandzkiej (1916 r.), II bitwy nad Marną (1918 r.) – prezentuje przebieg działań wojennych na froncie zachodnim – wyjaśnia, z jakich powodów konflikt na froncie zachodnim	Uczeń: – zna daty: bitwy nad jeziorami mazurskimi (1914 r.), przystąpienia Turcji do wojny po stronie państw centralnych (1914 r.), przystąpienia Rumunii do wojny po stronie ententy (1916 r.), przystąpienia Grecji do wojny po stronie ententy (1917 r.), buntu niemieckich marynarzy w Kilonii (1918 r.) – przedstawia przebieg walk na frontach I wojny światowej innych niż wschodni i zachodni – wskazuje, które rodzaje broni zastosowane w trakcie I wojny światowej miały charakter	Uczeń: – ocenia, czy państwa centralne miały szansę na zwycięstwo – ocenia skuteczność działań Ligi Narodów.

			uczestniczących w wojnie po stronie ententy i państw centralnych – wyjaśnia znaczenie bitew: nad Marną, pod Verdun i nad Sommą dla przebiegu działań wojennych na froncie zachodnim – wyjaśnia znaczenie bitew: pod Tannenbergiem i Gorlicami oraz ofensywy Brusilowa dla przebiegu działań wojennych na froncie wschodnim – omawia taktyki prowadzenia działań zbrojnych wykorzystywane w czasie I wojny światowej – opisuje okoliczności i cele utworzenia Ligi Narodów.	przekształcił się w wojnę pozycyjną – przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim – tłumaczy, jakie znaczenie dla przebiegu I wojny światowej miało przystąpienie USA do wojny po stronie państw ententy – opisuje przebieg działań wojennych na morzu – przedstawia zmiany techniki wojennej – wyjaśnia, jakie były przyczyny i skutki zastosowania broni chemicznej.	defensywny, a które ofensywny – porównuje okoliczności zakończenia działań zbrojnych na frontach: wschodnim i zachodnim.	
--	--	--	---	--	--	--

2. Wojna totalna	1. Sukcesy niemieckie z lat 1939–1941 2. Walki na froncie wschodnim 3. Walki w Afryce 4. Front zachodni w latach 1943–1945 5. Wojna na Dalekim Wschodzie 6. Na czym polegała wojna totalna 7. Rozwój techniki podczas II wojny światowej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wojna totalna, alianci – zna daty: II wojny światowej (1939–1945 r.), ataku III Rzeszy na Polskę (1 września 1939 r.), agresji ZSRR na Polskę (17 września 1939 r.), bitwy o Anglię (lipiec – październik 1940 r.), agresji Niemiec na ZSRR (22 czerwca 1941 r.), powstania warszawskiego (1 sierpnia – 3 października 1944 r.), kapitulacji III Rzeszy (8 maja 1945 r.), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (6 i 9 sierpnia 1945 r.), kapitulacji Japonii (2 września 1945 r.) – omawia cechy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu wojna błyskawiczna (blitzkrieg) – zna daty: bitwy nad Bzurą (9–19 września 1939 r.), kapitulacji Warszawy (28 września 1939 r.), ataku Niemiec na Danię i Norwęgę (kwiecień 1940 r.), ataku Niemiec na Francję, Belgię, Holandię i Luksemburg (maj 1940 r.), bitwy o Moskwę (1941/1942 r.), ataku na Pearl Harbor (7 grudnia 1941 r.), bitwy o Midway (czerwiec 1942 r.), bitwy o Stalingrad (sierpień 1942 – luty 1943 r.), bitwy na Łuku Kurskim (lipiec – sierpień 1943 r.), lądowania w	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o Atlantyk, tzw. wilcze stada, kamikaze – omawia rolę postaci: Erwina Rommla, Bernarda Montgomery’ego, Stanisława Sosabowskiego – zna daty: przystąpienia Włoch do wojny po stronie III Rzeszy (czerwiec 1940 r.), ofensywy włoskiej w Afryce (czerwiec 1940 r.), agresji Włoch na Grecję (październik 1940 r.), agresji Niemiec na Jugosławię i Grecję (kwiecień 1941 r.), bitwy pod El-Alamejn (listopad 1942 r.), bitwy o Guadalcanal (1942/1943 r.), inwazji aliantów na	Uczeń: – zna daty: ataku Japonii na Chiny (1937 r.), kapitulacji Helu (2 października 1939 r.), kapitulacji SGO „Polesie” (5 października 1939 r.), kapitulacji Francji (czerwiec 1940 r.), zdobycia Krety przez Niemców (maj 1941 r.), operacji Torch (listopad 1942 r.), zajęcia przez Japończyków Holenderskich Indii Wschodnich, Filipin i Malajów (1942 r.), kapitulacji wojsk niemiecko-włoskich w Afryce (13 maja 1943 r.), bitwy na Morzu Filipińskim (czerwiec 1944 r.), wyzwolenia Paryża (sierpień 1944 r.), bitwy o Iwo Jimę (marzec 1945 r.),	Uczeń: – porównuje przebieg I i II wojny światowej.
-------------------------	--	---	---	---	---	--

		charakterystyczne wojny totalnej na przykładzie II wojny światowej.	Normandii (6 czerwca 1944 r.) – tłumaczy, jakie znaczenie militarne miały bitwy: o Anglię i pod Stalingradem – uzasadnia, dlaczego bitwę na Łuku Kurskim uznaje się za moment przełomowy II wojny światowej – wyjaśnia, jakie znaczenie militarne, polityczne i humanitarne miało zrzućenie bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki – przedstawia rozwój techniki podczas II wojny światowej i jego konsekwencje – wyjaśnia, dlaczego front wschodni miał decydujące znaczenie podczas II wojny światowej.	Sycylię (lipiec 1943 r.), kapitulacji Włoch (8 września 1943 r.), operacji Bagration (czerwiec 1944 r.), operacji Market Garden (wrzesień 1944 r.), kontrofensywy niemieckiej w Ardenach (grudzień 1944 r.), ofensywy styczniowej Armii Czerwonej (1945 r.), kapitulacji Berlina (2 maja 1945 r.), wyzwolenia Włoch (maj 1945 r.) – przedstawia przebieg działań wojennych w Europie w latach 1939–1941 – opisuje przebieg działań na froncie wschodnim – omawia przebieg walk na froncie zachodnim w latach 1943–1945	bitwy o Okinawę (kwiecień – czerwiec 1945 r.), sforsowania Renu przez wojska alianckie (kwiecień 1945 r.), odzyskania Filipin przez USA (1945 r.) – przedstawia strategię wykorzystane przez armie: niemiecką i radziecką w trakcie bitwy na Łuku Kurskim – omawia przebieg działań wojennych w Azji i na Pacyfiku.	
--	--	--	--	---	--	--

				– wyjaśnia znaczenie bitwy o Atlantyk dla ostatecznego wyniku wojny – prezentuje przebieg działań wojennych w Afryce – wyjaśnia, dlaczego kobiety dopuszczono do walk na froncie.		
3. ONZ i <i>pax Americana</i>	1. Powstanie ONZ 2. Rozwój prawa humanitarne 3. Zimna wojna 4. Od <i>pax Romana</i> do <i>pax Americana</i>	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Narodów Zjednoczonych, zimna wojna – zna daty: konferencji założycielskiej ONZ (25 kwietnia 1945 r.), podpisania <i>Karty Narodów Zjednoczonych</i> (26 czerwca 1945 r.), zimnej wojny (1945–1991 r.) – przedstawia cele i zasady działania ONZ.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. wielka trójka, prawo humanitarne, NATO, Układ Warszawski, żelazna kurtyna, <i>pax Americana</i> – omawia rolę postaci: Winstona Churchilla, Ronalda Reagana – zna daty: konferencji w Jałcie (luty 1945 r.), utworzenia NATO (1949 r.), powstania Układu Warszawskiego (1955 r.)	Uczeń: – zna daty: konferencji w Dumbarton Oaks (1944 r.), zawarcia konwencji haskiej o pokojowym rozstrzyganiu sporów (1899 r.), konferencji haskiej (1907 r.), zawarcia konwencji genewskich (1949 r.) – wymienia dokumenty będące podstawami prawa humanitarne – omawia rolę NATO i Układu Warszawskiego w	Uczeń: – charakteryzuje i porównuje trzy koncepcje ładu światowego: <i>pax Romana</i> , <i>pax Britannica</i> i <i>pax Americana</i> – podaje czynniki mające wpływ na doskonalenie prawodawstwa humanitarne.	Uczeń: – ocenia, czy mimo wykorzystania podczas obu wojen światowych nowych rodzajów broni oraz metod prowadzenia działań zbrojnych zapisy konwencji haskich z 1907 r. pozostały aktualne – ocenia, czy zachowaniu pokoju światowego bardziej służy model dwubiegunowy, czy taki, w którym

			– prezentuje okoliczności utworzenia ONZ – wymienia zasady prawa humanitarnego – wyjaśnia, czym była zimna wojna – tłumaczy, na czym polega <i>pax Americana</i>.	- rywalizacji między Wschodem a Zachodem – przedstawia etapy rozwoju prawodawstwa humanitarnego.		dominuje jedno supermocarstwo.
4. Wizje globalnej zagłady	1. Broń atomowa 2. Terroryzm 3. Wizje zagłady świata	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wyścig zbrojeń, terroryzm – zna datę zamachów w Nowym Jorku (11 września 2001 r.) – przedstawia przyczyny i skutki terroryzmu.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu kryzys kubański – omawia rolę postaci: Fidela Castro, Johna F. Kennedy’ego, Osamy bin Ladena – zna datę początku kryzysu kubańskiego (1962 r.) – wskazuje na mapie regiony świata zagrożone terroryzmem – przedstawia znaczenie posiadania przez	Uczeń: – zna daty: zawarcia układu o nierozprzestrzeniani u broni jądrowej (1968 r.), desantu w Zatoce Świń (1961 r.), zamachów w Madrycie (2004 r.), zamachów w Londynie (2005 r.) – wskazuje na mapie miejsca konfliktów, w które są wysyłani żołnierze polscy – omawia cechy charakterystyczne i przykłady różnych rodzajów	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu projekt Manhattan – omawia rolę postaci: Roberta Oppenheimera, Andreasa Baadera, Ulrike Meinhof – zna daty: przewrotu na Kubie (1959 r.), zdetonowania pierwszej bomby wodorowej (1952 r.), zdetonowania pierwszej bomby neutronowej (1962 r.)	Uczeń: – ocenia metody i sposoby działania organizacji terrorystycznych oraz sposoby walki ze współczesnym terroryzmem.

			państwa broni atomowej – tłumaczy, jakie znaczenie miał wyścig zbrojeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego po II wojnie światowej – wymienia rodzaje terroryzmu.	terroryzmu: etniczno-narodowego, społeczno-rewolucyjnego i islamskiego – prezentuje wpływ terroryzmu na bezpieczeństwo międzynarodowe i ład światowy – przedstawia naukowe i futurystyczne wizje zagłady świata.	– omawia rozwój i rozprzestrzenianie się broni nuklearnej w okresie zimnej wojny.	
5. Nigdy więcej wojny!	1. Początki ruchu pacyfistycznego 2. Pacyfizm w XX wieku 3. Wojna w Wietnamie 4. Wojna bez broni	Uczeń: – zna daty interwencji amerykańskiej w Wietnamie (1964–1973 r.) – wyjaśnia, jakie znaczenie ideologiczne i polityczne ma Pokojowa Nagroda Nobla.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu ruch pacyfistyczny – omawia rolę postaci: Mahatmy Gandhiego, Richarda Nixona – zna daty: interwencji francuskiej w Wietnamie (1945–1954 r.), zawarcia traktatów paryskich (1973 r.)	Uczeń: – omawia rolę postaci: Ho Chi Minha, Ngo Dinh Diema – zna daty: wystąpień studenckich w USA i Europie Zachodniej (1968–1969 r.), zajęcia Wietnamu Południowego przez komunistów z Wietnamu Północnego (1975 r.)	Uczeń: – zna daty: powstania Demokratycznej Republiki Wietnamu (1945 r.), zamachu stanu w Wietnamie Południowym (1963 r.), ofensywy Tet (1968 r.), ofensywy wojsk Wietnamu Północnego (1972 r.) – przedstawia i porównuje rozwój	Uczeń: – ocenia rolę wojsk amerykańskich podczas wojny wietnamskiej – ocenia skutki wojny bez broni – ocenia, czy pacyfizm może stać się obowiązującą doktryną państwową.

			– tłumaczy, jakie znaczenie miała wojna w Wietnamie dla nasilania się nastrojów pacyfistycznych – podaje przyczyny klęski polityki USA w Wietnamie – wyjaśnia, na czym polega wojna bez broni.	– wyjaśnia, jakie idee i przekonania leżą u podstaw ruchu pacyfistycznego – określa przyczyny, przebieg i skutki wojny w Wietnamie – tłumaczy, dlaczego warto podejmować działania określone jako wojna bez broni – wymienia przykłady wojny bez broni.	ruchu pacyfistycznego po I i II wojnie światowej.	
--	--	--	--	--	--	--

Historia i społeczeństwo. Europa i świat

Plan wynikowy z wymaganiami na poszczególne oceny

Wymagania podstawowe – oceny: dopuszczająca i dostateczna.

Wymagania ponadpodstawowe – oceny: dobra, bardzo dobra, celująca.

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować wiedzę i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Świat śródziemnomorski						
1. Początki świata greckiego	1. Skąd się wzięła nazwa „Europa”? 2. Początki cywilizacji greckiej 3. Morze w świecie greckim 4. Kolonizacja grecka 5. Grecy i barbarzyńcy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: polis, wielka kolonizacja, kolonia, metropolia – omawia rolę postaci Herodota – zna daty wielkiej kolonizacji greckiej (VIII–VI w. p.n.e.) – przedstawia genezę pojęcia Europa – opisuje zmiany geograficznego rozumienia terminu Europa – wymienia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kultura minojska, kultura mykeńska, Hellada, faktoria, barbarzyńca – zna daty istnienia kultury minojskiej (ok. 2000–1470 r. p.n.e.) i kultury mykeńskiej (ok. 1600–1200 r. p.n.e.) – przedstawia legendarne przekazy na temat Minosa i Agamemnona – wskazuje na mapie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „wieki ciemne”, Wielka Grecja – omawia rolę postaci: Eratostenesa, Strabona – sytuuje w czasie: „wieki ciemne” (ok. 1200–800 r. p.n.e.), epokę klasyczną (V–IV w. p.n.e.) – wskazuje na mapie granice państw starożytnych leżących w basenie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: system kabotażowy, pajdeja – omawia rolę postaci: Hekatajosa z Miletu, Klaudiusza Ptolemeusza – przedstawia wpływ konfliktów i różnic kulturowych na kształtowanie się wspólnoty Hellenów.	Uczeń: – ocenia rolę Morza Śródziemnego w świecie starożytnym – ocenia stosunek Greków do barbarzyńców.

		przyczyny i skutki wielkiej kolonizacji greckiej – prezentuje stosunek Greków do handlu morskiego i żeglugi.	zasięg wielkiej kolonizacji greckiej – charakteryzuje kultury: minojską i mykeńską.	Morza Śródziemnego – opisuje początki cywilizacji greckiej – przedstawia stosunek Greków do innych ludów świata starożytnego.		
2. Kultura grecka i jej dziedzictwo	1. Złoty wiek Aten 2. Greckie korzenie nauki 3. Architektura i sztuka 4. Kultura hellenistyczna 5. Synkretyzm religijny 6. Aleksandria – stolica nauki greckiej w Egipcie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: filozofia, hellenizm – omawia rolę postaci: Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Herodota, Archimedesza, Fidiasza – zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich (776 r. p.n.e.) – charakteryzuje gatunki dramatyczne powstałe w starożytnej Grecji – prezentuje osiągnięcia architektury i sztuki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Akademia Platona, Liceum Arystotelesa – omawia rolę postaci: Peryklesa, Tukidydesa, Ajschylosa, Sofoklesa, Eurypidesa, Talesa z Miletu, Euklidesa – zna daty istnienia kultury hellenistycznej (323–30 r. p.n.e.) – przedstawia osiągnięcia historiografów greckich – wyjaśnia rolę filozofii w	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hedoniści, cynicy, retoryka, sofisci, synkretyzm – omawia rolę postaci: Protagorasa z Abdery, Gorgiasza z Leontinoj, Ksenofonta, Arystofanesa, Parmenidesa, Eratostenesa – wskazuje na mapie centra kultury hellenistycznej – charakteryzuje okres klasyczny w historii starożytnej Grecji – przedstawia	Uczeń: – omawia rolę postaci: Kallimacha, Teokryta – wyjaśnia, dlaczego Grecy przejmowali elementy kultury ludów Wschodu – opisuje wpływ kultów wschodnich na religię grecką – przedstawia rolę Aleksandrii jako kulturowego centrum świata hellenistycznego.	Uczeń: – ocenia wpływ filozofii na życie starożytnych Greków – ocenia cywilizacyjne skutki rozwoju kultury hellenistycznej – ocenia rezultaty polityki władców hellenistycznych wobec ludności podbitych krain.

		greckiej – przedstawia przyczyny ukształtowania się kultury hellenistycznej – wymienia osiągnięcia kulturalne i naukowe, które cywilizacja europejska zawdzięcza starożytnym Grekom.	starożytnej Grecji – prezentuje rolę teatru w świecie greckim – wymienia cechy charakterystyczne stylu klasycznego w sztuce – wyjaśnia, co wpłynęło na rozwój kultury hellenistycznej.	osiągnięcia filozofów greckich – prezentuje wpływ Greków na rozwój nauki – wyjaśnia, na czym polegał synkretyzm religijny w epoce hellenistycznej.		
3. Podboje rzymskie	1. Wpływy etruskie 2. Rzym – główna potęga Italii 3. Powstanie Imperium Rzymskiego 4. Rzymianie w Grecji – zdobywcy i uczniowie 5. Podziały świata rzymskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu forum – omawia rolę postaci: Romulusa, Horacego, Cyserona – zna datę założenia Rzymu (753 r. p.n.e.) – przedstawia legendarne początki Rzymu – podaje przykłady wkładu starożytnych Rzymian w rozwój cywilizacji	Uczeń: – omawia rolę postaci: Eneasza, Publiusza Korneliusza Scypiona, Wergiliusza, Owidiusza – zna daty: I wojny punickiej (264–241 r. p.n.e.), II wojny punickiej (218–201 r. p.n.e.), III wojny punickiej (149–146 r. p.n.e.)	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie zasady: <i>Divide et impera</i> i terminu bazylika – omawia rolę postaci: Pyrrusa, Katona Starszego, Tacyta, Swetoniusza – wskazuje na mapie zasięg rozwoju terytorialnego państwa rzymskiego do II w. n.e. – opisuje wpływ	Uczeń: – opisuje i ocenia skutki podbojów prowadzonych przez Rzymian w świecie śródziemnomorskim – wymienia czynniki, które wpłynęły na trwałość podbojów rzymskich.	Uczeń: – ocenia skuteczność rzymskiej zasady: <i>Divide et impera</i> .

		europejskiej – wymienia wzorce greckie przejęte przez Rzymian.	– charakteryzuje stosunek Rzymian do podbitych ludów – przedstawia organizację Imperium Rzymskiego – prezentuje wpływ osiągnięć starożytnych Greków na kulturę Rzymian.	kultury etruskiej na społeczeństwo Italii – przedstawia etapy rozwoju terytorialnego Imperium Rzymskiego – omawia podział kulturowy i gospodarczy państwa rzymskiego.		
4. Europa staje się rzymska	1. <i>Pax Romana</i> 2. Rzymscy budowniczowie Europy 3. Romanizacja 4. Prawo rzymskie 5. Początki chrześcijaństwa 6. Chrześcijaństwo o religię imperium	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pax Romana</i>, romanizacja, urbanizacja, akwedukt, chrześcijaństwo – zna daty utrzymywania się „pokoju rzymskiego” (27 r. p.n.e. – 180 r. n.e.) – omawia rolę postaci: Jezusa z Nazaretu, św. Pawła z Tarsu – wyjaśnia, na czym	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>limes</i>, <i>Prawo XII tablic</i>, <i>Kodeks Justyniana</i>, <i>Ewangelia</i>, apostoł – omawia rolę postaci: Konstantyna Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego, Justyniana – zna daty: wydania <i>Edyktu mediolańskiego</i> (313 r. n.e.) oraz edyktów Teodozjusza Wielkiego (380 i 392	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: mitraizm, saduceusze, faryzeusze – wymienia wady i zalety umocnień granicznych wzniesionych przez Rzymian – wyjaśnia, w jaki sposób drogi przyczyniły się do rozwoju państwa rzymskiego – charakteryzuje religie wyznawane w starożytnym Rzymie	Uczeń: – opisuje techniki i materiały stosowane przez Rzymian w budownictwie – omawia znaczenie <i>limesu</i> dla Imperium Rzymskiego i jego sąsiadów.	Uczeń: – ocenia wpływ romanizacji na kulturę współczesnej Europy – ocenia znaczenie prawa rzymskiego dla dalszego rozwoju cywilizacji europejskiej.

		polegał proces romanizacji – przedstawia skutki romanizacji widoczne współcześnie w krajach Europy – wyjaśnia, dlaczego chrześcijaństwo rozpowszechniło się wśród mieszkańców Imperium Rzymskiego.	r. n.e.) – wyjaśnia znaczenie <i>pax Romana</i> dla świata rzymskiego – przedstawia rozwój sieci dróg i mostów w państwie rzymskim – opisuje rozwój prawodawstwa rzymskiego i jego ponadczasowe zalety.	– omawia proces przekształcania się chrześcijaństwa w religię państwową.		
II. Kształtowanie się Europy						
1. Na gruzach Imperium Rzymskiego	1. Podział Imperium Rzymskiego 2. Wędrówki ludów 3. Bizancjum 4. Początki państw germańskich i słowiańskich 5. Kościół we wczesnym średniowieczu 6. Frankowie następcami Rzymian	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: schizma, renesans karoliński, wędrówka ludów – omawia rolę postaci Karola Wielkiego – zna daty: upadku cesarstwa zachodniorzymskiego (476 r.), schizmy wschodniej (1054 r.), upadku Konstantynopola (1453 r.)	Uczeń: – omawia rolę postaci: Konstantyna Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego, Justyniana, Karola Młota – zna daty: podziału Imperium Rzymskiego (395 r.), bitwy pod Poitiers (732 r.), misji Cyryla i Metodego (863 r.) – prezentuje okoliczności i skutki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: arianizm, głągolica – omawia rolę postaci: Attyli, Odoakra, Cyryla, Metodego, Czyngis-chana – zna daty: najazdu Hunów na Europę (375 r.), bitwy pod Adrianopolem (378 r.), przejęcia władzy przez Karolingów (751 r.), najazdów	Uczeń: – zna daty: założenia Konstantynopola (330 r.), splądrowania Rzymu przez Wizygotów (410 r.), najazdów węgierskich na Europę (IX w.), bitwy na Lechowym Polu (955 r.) – omawia okoliczności powstania państw germańskich i słowiańskich	Uczeń: – ocenia skutki przemian społeczno-politycznych w Europie we wczesnym średniowieczu – ocenia, które z państw germańskich powstałych na gruzach cesarstwa zachodniorzymskiego miały najważniejsze

	7. Niespokojna Europa	– przedstawia skutki wędrówki ludów dla Imperium Rzymskiego – wymienia nazwy państw germańskich powstałych na terenach dawnego cesarstwa zachodniorzymskiego.	- podziału Imperium Rzymskiego – przedstawia przyczyny upadku cesarstwa zachodniorzymskiego – wyjaśnia okoliczności i skutki schizmy wschodniej – opisuje proces budowy państwa Franków – charakteryzuje osiągnięcia renesansu karolińskiego.	- normańskich na Europę (IX–XI w.), powstania imperium mongolskiego (XIII w.) – wskazuje na mapie kierunki wędrówek ludów – opisuje rolę Bizancjum w średniowiecznej Europie – przedstawia rozwój i znaczenie Kościoła w średniowiecznej Europie Zachodniej – prezentuje proces chrystianizacji Europy Środkowej i Wschodniej – wyjaśnia, dlaczego Frankowie zostali następcami Rzymian.	– przedstawia zasięg i skutki najazdów normańskich na Europę – wymienia następstwa najazdów Bułgarów, Węgrów i Mongołów na Europę – wyjaśnia, na czym polegała idea „przeniesienia imperium” w państwie Karolingów – określa wpływy kulturowe docierające do Bizancjum.	znaczenie.
2. W kręgu islamu	1. Początki islamu 2. Podział świata muzułmańskie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hidżra, islam, muzułmanin, <i>Koran</i> , meczet	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kalifat, arabeska, minaret – omawia rolę	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sunnici, szyici, <i>Sunna</i> , szariat, astrolabium	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu neoplatonizm – omawia rolę	Uczeń: – ocenia wpływ kultury muzułmańskiej na cywilizację

	go 3. Podboje arabskie 4. Handel i rzemiosło arabskie 5. Architektura i sztuka islamu 6. Wpływ kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską	– omawia rolę postaci Mahometa – zna datę ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny (622 r.) – przedstawia główne założenia islamu.	postaci Omara I – prezentuje okoliczności pojawienia się islamu – wskazuje na mapie kierunki i zasięg ekspansji muzułmanów – przedstawia przyczyny, zasięg i skutki podbojów arabskich – charakteryzuje architekturę i sztukę islamu – wymienia przykłady wpływu kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską.	– omawia rolę postaci: Awicenny, Awerroesa – opisuje historię państwa arabskiego po śmierci Mahometa – wyjaśnia, na czym polega podział wśród muzułmanów – prezentuje rozwój handlu i rzemiosła arabskiego – wymienia najważniejsze cechy funkcjonalne i architektoniczne meczetów – przedstawia politykę Arabów wobec wyznawców różnych religii.	postaci: Alego ibn Abi Taliba, Ibn Chalduna – prezentuje związki między islamem, chrześcijaństwem i judaizmem – wymienia przyczyny dynamicznej ekspansji islamu w średniowieczu – przedstawia różnice między doktrynami sunnitów i szyitów.	europejską.
3. Wyprawy krzyżowe	1. Ekspansja Turków seldżuckich 2. Początki ruchu krucjatowego w Europie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: krucjata, zakony rycerskie – zna daty: krucjaty ludowej (1096 r.), zdobycia Akki przez	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Lewant, cesarstwo łacińskie, ksenofobia, pogrom, getto – omawia rolę	Uczeń: – omawia rolę postaci: Fryderyka I Barbarossy, Filipa II Augusta, Ryszarda Lwie Serce – zna daty: II	Uczeń: – omawia rolę postaci Aleksego I Komnena – zna daty: bitwy pod Manzikertem (1071 r.), bitwy pod	Uczeń: – ocenia wpływ krucjat na relacje między chrześcijanami a muzułmanami – ocenia skutki

	Zachodniej 3. Pierwsze krucjaty 4. Państwa łacińskie na Bliskim Wschodzie 5. Kontrofensywa muzułmanów 6. Cesarstwo łacińskie i zmierzch idei krucjat 7. Skutki krucjat	muzułmanów (1291 r.) – przedstawia przyczyny społeczne, ekonomiczne i religijne wypraw krzyżowych – wymienia skutki krucjat dla rycerstwa europejskiego.	postaci: Urbana II, Saladyna – zna daty: synodu w Clermont (1095 r.), zdobycia Jerozolimy przez krzyżowców (1099 r.), IV krucjaty (1202–1204 r.) – opisuje okoliczności zwołania, przebieg i skutki I wyprawy krzyżowej – wyjaśnia, jaką rolę odgrywały zakony rycerskie – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki IV krucjaty – wymienia przyczyny upadku państw łacińskich na Bliskim Wschodzie.	wyprawy krzyżowej (1147 r.), III wyprawy krzyżowej (1189–1202 r.), upadku cesarstwa łacińskiego (1261 r.) – wskazuje na mapie państwa utworzone na Bliskim Wschodzie przez krzyżowców – charakteryzuje organizację państw łacińskich na Bliskim Wschodzie – wymienia przyczyny organizowania wypraw krzyżowych na tereny poza Ziemią Świętą.	Hattin (1187 r.), krucjaty przeciw albigensom (1209–1229 r.) – prezentuje zasięg i skutki ekspansji Turków seldżuckich – przedstawia przyczyny oraz skutki II i III wyprawy krzyżowej – wymienia przykłady wypraw krzyżowych na tereny poza Ziemią Świętą.	polityczne i kulturowe krucjat dla średniowiecznej Europy.
4. Średniowiecz na Hiszpania na styku trzech kultur	1. Rekonkwista 2. Chrzęścijanie i muzułmanie 3. Żydzi sefardyjscy 4.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rekonkwista, inkwizycja – omawia konflikty między	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Maurowie, diaspora – zna daty: „czarnej śmierci” (1348–1349 r.), zdobycia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>auto da fé</i> , moryskowie – zna datę zjednoczenia Kastylii i Aragonii (1479 r.)	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: mozarabowie, mudejarowie – zna daty:	Uczeń: – ocenia współistnienie wielu kultur i religii na Półwyspie Iberyjskim pod panowaniem

	Współistnienie wielu kultur 5. Kres tolerancji na Półwyspie Iberyjskim 6. Hiszpania po rekonkwicie 7. Prześladowani a Żydów w średniowiecznej Europie	muzułmanami a chrześcijanami na Półwyspie Iberyjskim – wymienia przykłady pokojowego współistnienia wyznawców chrześcijaństwa, islamu i judaizmu na Półwyspie Iberyjskim.	Grenady (1492 r.) – wyjaśnia wpływ rekonkwisty na stosunek chrześcijan do wyznawców islamu i judaizmu – opisuje politykę arabską wobec wyznawców różnych religii.	– wskazuje na mapie zmiany terytorialne na Półwyspie Iberyjskim, które zaszły w wyniku rekonkwisty – przedstawia stosunek Maurów do Żydów sefardyjskich – opisuje przyczyny, przejawy i skutki prześladowania Żydów w średniowiecznej Europie.	pierwszego pogromu Żydów w Grenadzie (1066 r.), bitwy pod Las Navas de Tolosa (1212 r.) – wymienia okresy z historii Żydów sefardyjskich na Półwyspie Iberyjskim w średniowieczu – omawia politykę iberyjskich władców chrześcijańskich wobec wyznawców islamu oraz judaizmu.	arabskim – ocenia stosunek chrześcijan do wyznawców islamu i judaizmu w okresie rekonkwisty.
III. Europa odkrywa świat						
1. Krok poza Europę	1. Przednowożytne wyobrażenia o świecie 2. Średniowieczni odkrywcy 3. Podłoże ekonomiczne wypraw odkrywczych	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu karawela – omawia rolę postaci Marca Polo – zna daty wyprawy Marca Polo (1271–1295 r.) – omawia przyczyny, zasięg i skutki wypraw podróżników	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: busola, jedwabny szlak – omawia rolę postaci: Henryka Żeglarza, Bartolomeu Diaza – zna datę odkrycia Przylądka Dobrej Nadziei (1488 r.) – wskazuje na mapie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>terra incognita</i>, kwadrant, laska Jakuba – wskazuje na mapie obszary opanowane przez Portugalczyków w XV w. – omawia średniowieczne	Uczeń: – omawia rolę postaci: Giovanniego da Piano dei Carpini, Benedykta Polaka, Odoryka z Pordenone – zna datę przyznania Portugalii monopolu na handel afrykański	Uczeń: – ocenia znaczenie przełamania przez Portugalczyków strachu przed dalekimi wyprawami – ocenia stosunek żeglarzy portugalskich do ludności tubylczej na wybrzeżach

	4. Rozwój nauki i techniki 5. Uwarunkowania społeczne wypraw odkrywczych 6. Ekspansja portugalska	europejskich w średniowieczu.	państwa europejskie, których mieszkańcy uczestniczyli w średniowieczu w handlu śródziemnomorskim – wymienia wynalazki techniczne, które umożliwiały podejmowanie wypraw dalekomorskich – podaje ekonomiczne i społeczne przyczyny organizowania wypraw odkrywczych – wyjaśnia, dlaczego Portugalczycy jako pierwsi podjęli ryzyko wypraw odkrywczych – określa kierunki wypraw odkrywczych Portugalczyków.	wyobrażenia o świecie – wyjaśnia przyczynę zmiany sposobu postrzegania świata u schyłku średniowiecza – przedstawia średniowieczną wymianę handlową – określa wpływ rozwoju nauki i techniki na organizowanie wypraw odkrywczych – wyjaśnia, które zalety karaweli zadecydowały o powodzeniu wypraw oceanicznych.	(1452 r.) – opisuje znaczenie połączeń handlowych między Dalekim Wschodem a Europą w średniowieczu – wymienia przyczyny angażowania się władców i szlachty iberyjskiej w organizowanie wypraw odkrywczych.	Afryki.
2. Wielkie	1. Wyprawy	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

odkrycia geograficzne	Krzysztofa Kolumba 2. Pierwsze kontakty Europejczyków z Indianami 3. Droga morska do Indii 4. Poznawanie Nowego Świata 5. Wyprawa dookoła świata 6. Odkrycia Jamesa Cooka	– omawia rolę postaci: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – zna daty: pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba (1492 r.), ekspedycji Vasco da Gamy (1497–1498 r.), wyprawy Ferdynanda Magellana i Juana Elcaño (1519–1522 r.) – wymienia przyczyny oraz skutki wypraw odkrywczych Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana.	– omawia rolę postaci: Ameriga Vespucciego, Jamesa Cooka – zna daty ekspedycji Jamesa Cooka (1768–1779 r.) – wskazuje na mapie trasy wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana – omawia przebieg wypraw Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana – przedstawia skutki wielkich odkryć geograficznych dla państw europejskich – charakteryzuje proces kolonizowania Nowego Świata – wyjaśnia znaczenie wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da	– omawia rolę postaci: Vasco Núñeza de Balboa, Giovanniego Cabota, Jacques’a Cartiera, Francisa Drake’a – zna daty: trzeciej wyprawy Krzysztofa Kolumba (1498 r.), wypraw Vasco Núñeza de Balboa (1513 r.), Giovanniego Cabota (1497 r.), Jacques’a Cartiera (1534 r.) i Francisa Drake’a (1577–1580 r.) – określa motywów działań zdobywców Nowego Świata – charakteryzuje stosunek Europejczyków do Indian – opisuje wyprawy odkrywcze do Nowego Świata zorganizowane w XVI w. – omawia zasięg	– omawia rolę postaci: Giovanniego da Verrazana, Pedra Cabrala – zna daty: odkrycia Brazylii przez Pedra Cabrala (1500 r.), wyprawy Giovanniego da Verrazana (1524 r.) – wyjaśnia motywów i skutki wyprawy Francisa Drake’a dookoła świata – opisuje trudności, z którymi zmagali się odkrywcy europejscy na przełomie XV i XVI w.	– ocenia stosunek Europejczyków do Indian i Nowego Świata – ocenia wpływ wielkich odkryć geograficznych na sytuację polityczną i gospodarczą w Europie.
------------------------------	---	---	---	--	--	---

			Gamy, Ferdynanda Magellana i Jamesa Cooka dla rozwoju światowej wymiany handlowej.	odkryć Jamesa Cooka.		
3. Europejczycy w Nowym Świecie	1. Konkwistadorzy w Ameryce Środkowej 2. Podbój imperium Inków 3. Początki rywalizacji o kolonie w XVI wieku	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konkwista, konkwistadorzy – omawia przyczyny, przebieg i skutki podbojów Hernána Cortésa oraz Francisca Pizarra – wymienia nazwy obszarów, na których Europejczycy rozpoczęli w XVI w. kolonizację.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Hernána Cortésa, Francisca Pizarra, Elżbiety I Tudor – zna daty: wyprawy Hernána Cortésa do państwa Azteków (1519 r.), podboju Inków przez Francisca Pizarra (1532–1533 r.), klęski Wielkiej Armady (1588 r.) – wymienia nazwy cywilizacji prekolumbijskich – wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na sukcesy konkwistadorów – charakteryzuje stosunek zdobywców	Uczeń: – omawia rolę postaci: Montezumy, Atahualpy, Karola V Habsburga – zna daty: podpisania traktatów w Tordesillas (1494 r.) i Saragossie (1529 r.) – wskazuje na mapie podział kolonialny Ameryki z XVI–XVII w. – przedstawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich – opisuje kolonialny podział świata w XVI w.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Tupaca Amaru, Tupaca Amaru II – przedstawia sposoby rywalizacji o kolonie w XVI w. – opisuje okoliczności powstania hiszpańskiego imperium kolonialnego w XVI w. – wymienia gospodarcze i polityczne przyczyny przystąpienia Anglików, Francuzów oraz Holendrów w XVI w. do rywalizacji o kolonie.	Uczeń: – ocenia postępowanie konkwistadorów i politykę państw europejskich wobec rdzennych mieszkańców Nowego Świata.

			europejskich do plemion indiańskich.			
4. Początki gospodarki światowej	1. Skutki ekologiczne i kulturowe wielkich odkryć 2. Handel kolonialny 3. Rywalizacja o wpływy gospodarcze 4. Początki kapitalizmu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, kapitalizm – wymienia nazwy towarów, które umożliwiły rozwój handlu kolonialnego – podaje nazwy państw europejskich, które osiągnęły największe korzyści ze światowej wymiany handlowej w XVI–XVIII w. – omawia cechy charakterystyczne kapitalizmu – opisuje warunki transportu i pracy niewolników afrykańskich w epoce nowożytnej.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „złoty trójkąt”, system nakładczy, manufaktura, giełda, bank – przedstawia skutki rozprzestrzeniania się w Ameryce chorób pochodzących z Europy – opisuje przemiany kulturowe będące efektami kolonizowania Nowego Świata – omawia znaczenie niewolnictwa dla rozwoju kolonii w Nowym Świecie – prezentuje przemiany gospodarcze w Europie, które sprzyjały rozwojowi kapitalizmu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu wymiana ekologiczna (kolumbijska) – zna daty wojny siedmioletniej (1756–1763 r.) – podaje skutki wymiany ekologicznej dla Europy i Nowego Świata – omawia rozwój handlu kolonialnego – opisuje funkcjonowanie wymiany handlowej w „złotym trójkącie” – przedstawia najważniejsze etapy rywalizacji państw europejskich o wpływy gospodarcze na terytoriach zamorskich – prezentuje zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich	Uczeń: – zna datę utworzenia angielskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej (1600 r.) – omawia wpływ handlu kolonialnego na przemiany gospodarcze w Europie Zachodniej – przedstawia skutki rywalizacji państw europejskich o wpływy gospodarcze na świecie.	Uczeń: – ocenia znaczenie wykorzystywania pracy niewolników z Czarnego Lądu dla rozbudowy mocarstw kolonialnych – ocenia wpływ europejskiej ekspansji kulturowej, gospodarczej i politycznej na sytuację krajów kolonizowanych.

			– wymienia przyczyny ukształtowania się rynku światowego w epoce nowożytnej – wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na powstanie kapitalizmu.	w XVIII w.		
IV. Wiek XIX						
1. Niepodległe państwa w Nowym Świecie	1. Kolonie północnoamerykańskie w XVIII wieku 2. Początek walk o niepodległość 3. Międzynarodowe skutki rewolucji amerykańskiej 4. Kolonie hiszpańskie w Ameryce na początku XIX wieku 5. Zerwanie związków z	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: zasada restauracji, Święte Przymierze, izolacjonizm – omawia rolę postaci Jerzego Waszyngтона – zna daty: wojny o niepodległość USA (1775–1783 r.), ogłoszenia <i>Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), kongresu wiedeńskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Kreole, Metysi – omawia rolę postaci Simona Bolívara, Jamesa Monroe’a – zna daty: wojny siedmioletniej (1756–1763 r.), bitwy pod Lexington (1775 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.), zawarcia pokoju w Wersalu (1783 r.), ogłoszenia doktryny Monroe’a (1823 r.) – opisuje przebieg	Uczeń: – omawia rolę postaci José de San Martína – zna daty: zawarcia pokoju paryskiego (1763 r.), zebrania się Kongresu Kontynentalnego w Filadelfii (1774 r.), proklamowania niepodległości Argentyny, Paragwaju oraz Republiki Kolumbii (1810–1823 r.), Meksyku (1821 r.) i Brazylii (1822 r.) – wskazuje na mapie	Uczeń: – omawia rolę postaci: Miguela Hidalga, Agustína de Iturbide, François Dominique’a Toussainta, Piotra I (cesarza Brazylii) – zna daty: wprowadzenia opłaty stemplowej (1765 r.), ogłoszenia niepodległości Haiti (1804 r.), bitwy pod Ayacucho (1824 r.), II wojny o niepodległość USA (1812–1814 r.) – wymienia	Uczeń: – porównuje i ocenia skutki walk o niepodległość mieszkańców kolonii brytyjskich oraz hiszpańskich dla kształtowania się nowego układu sił na świecie.

	Hiszpanią 6. Ameryka dla Amerykanów	(1814–1815 r.) – przedstawia przyczyny dążeń niepodległościowych mieszkańców kolonii angielskich w Ameryce Północnej – wyjaśnia, na czym polegała amerykańska polityka izolacjonizmu.	walk o niepodległość mieszkańców kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej – wskazuje przełomowe momenty walk mieszkańców kolonii brytyjskich o niepodległość – prezentuje zdobywanie niepodległości przez państwa Ameryki Łacińskiej – określa znaczenie postanowień uczestników kongresu wiedeńskiego dla utrwalenia starego porządku w Europie.	kierunki ekspansji amerykańskiej w XIX w. – przedstawia reakcje kolonistów na restrykcyjną politykę Wielkiej Brytanii – wyjaśnia, co miało wpływ na kształtowanie się amerykańskiej świadomości narodowej – charakteryzuje sytuację gospodarczo-społeczną w koloniach hiszpańskich na początku XIX w.	międzynarodowe skutki rewolucji amerykańskiej – porównuje społeczeństwa Stanów Zjednoczonych oraz nowych państw Ameryki Łacińskiej z pierwszej połowy XIX w.	
2. Nowy kolonializm	1. Walka z handlem niewolnikami 2. Imperium Królowej Wiktorii 3. Indie – „perła w	Uczeń: – omawia rolę postaci królowej Wiktorii – zna daty: „wielkiego buntu” w Indiach (1857–1859 r.), incydentu w	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu dominium – zna daty: ustanowienia formalnego zakazu handlu niewolnikami (1815	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Aborygeni – zna daty: zawarcia traktatu nankińskiego (1842 r.), utworzenia Dominium Kanady	Uczeń: – zna daty: zniesienia niewolnictwa w Wielkiej Brytanii (1833 r.), Portugalii (1869 r.), Brazylii (1888 r.) i we Francji	Uczeń: – ocenia politykę Brytyjczyków wobec rdzennej ludności ich kolonii – ocenia metody, za których pomocą obce mocarstwa w

	koronie brytyjskiej” 4. Państwo Środka i „wiek upokorzeń” 5. Wyścig kolonialny w Afryce	Faszodzie (1898 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.) – wyjaśnia, co zdecydowało o potęgze kolonialnej Wielkiej Brytanii – tłumaczy, dlaczego Indie nazywano „perłą w koronie brytyjskiej” – wymienia nazwy państw, które zabiegały o wpływy gospodarcze w Chinach.	r.), zniesienia niewolnictwa w USA (1863 r.), podboju Algierii przez Francuzów (1830–1847 r.), otwarcia Kanału Sueskiego (1869 r.) – podaje korzyści, które przyniosła Francuzom kolonizacja Algierii – omawia organizację kolonii brytyjskich w XIX w. – opisuje politykę brytyjską wobec Indii – przedstawia przyczyny i skutki wyścigu kolonialnego w Afryce – wymienia przejawy i skutki zależności Chin od obcych mocarstw w XIX w. – określa główne kierunki ekspansji kolonialnej	(1867 r.), Związku Australijskiego (1901 r.) i Związku Południowej Afryki (1910 r.) – przedstawia rolę Australii w imperium kolonialnym Wielkiej Brytanii – omawia stosunek kolonizatorów do rdzennej ludności Australii – wymienia skutki brytyjskiej polityki gospodarczej wobec Indii – prezentuje podział kolonialny Afryki – określa skutki I wojny opiumowej dla Chin.	(1848 r.) – prezentuje etapy znoszenia niewolnictwa w XIX w. – przedstawia działalność brytyjskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej oraz skutki jej polityki dla metropolii i kolonii.	XIX w. uzależniły od siebie Chiny.
--	--	--	--	---	--	---

			Brytyjczyków i Francuzów.			
3. Konflikty kolonialne	1. Przeciw kolonizatorom 2. Bunt sipajów 3. Powstania w Chinach 4. Powstanie Mahdiego 5. Konflikty w południowej Afryce	Uczeń: – zna daty: Wielkiego Buntu w Indiach (1857–1859 r.), powstania tajpingów (1851–1864 r.), powstania bokserów (1898–1901 r.) – wymienia przyczyny nasilania się konfliktów między ludnością podbitą a kolonizatorami – wyjaśnia, co zadecydowało o klęskach ponoszonych przez ludność tubylczą w zmaganiach z kolonizatorami.	Uczeń: – omawia rolę postaci Mahdiego – zna daty powstania Mahdiego (1881–1899 r.) – wyjaśnia, dlaczego Chińczycy nie byli zainteresowani obustronną wymianą handlową z Europejczykami – wymienia przykłady konfliktów kolonialnych w Azji i Afryce – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki buntu sipajów w Indiach oraz wojen burskich w południowej Afryce.	Uczeń: – omawia rolę postaci Horatia Kitchenera – zna daty: bitwy nad Little Bighorn (1876 r.), bitwy pod Omdurmanem (1898 r.) – wyjaśnia, jak powstanie sipajów wpłynęło na zmianę sposobu organizacji imperium Brytyjczyków – opisuje przyczyny, przebieg i skutki powstania Mahdiego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki powstań: tajpingów oraz bokserów.	Uczeń: – omawia rolę postaci Abd al-Kadira, Czaki – zna daty: bitwy nad Ilsy (1846 r.), proklamowania republiki w Chinach (1911 r.) – wyjaśnia wpływ nowoczesnej techniki na ekspansję Europejczyków w Afryce – przedstawia skutki konfliktów Amerykanów z Indianami – opisuje reakcję europejskiej opinii publicznej na powstanie „bokserów”.	Uczeń: – ocenia skutki konfliktów kolonialnych dla mieszkańców kolonii mocarstw europejskich.
4. Gospodarka w okresie imperializmu	1. Rola kolonii w epoce industrialnej 2. Szlaki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu industrializacja	Uczeń: – omawia rolę postaci Ferdinanda de	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu imperializm – omawia rolę	Uczeń: – zna datę ukończenia budowy Kolei	Uczeń: – ocenia cele dokonanych w XIX w. inwestycji

	oceaniczne 3. Kolej a kolonizacja 4. Administrowanie koloniami	– przedstawia skutki kolonizacji Afryki i wpływów państw europejskich na tym kontynencie – wymienia powody ekspansji kolonialnej w XIX w. – opisuje proces industrializacji w XIX w.	Lessepsa – zna daty: otwarcia Kanału Sueskiego (1869 r.) i Kanału Panamskiego (1914 r.) – wskazuje na mapie Kanał Sueski i Kanał Panamski oraz wyjaśnia ich znaczenie dla rozwoju komunikacji i handlu – przedstawia wpływ rozbudowy sieci kolejowej na rozwój gospodarczy kolonii.	postaci Leopolda II – zna datę konferencji dyplomatycznej w Berlinie (1884 r.) – przedstawia rywalizację o kontrolę nad szlakami oceanicznymi i portami w XIX w. – opisuje metody administrowania koloniami przez władze metropolitalne.	Transsyberyjskiej (1916 r.) – wyjaśnia, na czym polegała odmiennność statusu Konga na przełomie XIX i XX w. od pozycji innych kolonii europejskich.	mocarstw światowych w koloniach.
5. Brzemie białego człowieka	1. Stosunek Europejczyków do ludności skolonizowanych 2. Ideologia imperialna 3. Skutki kolonializmu dla ludności pozaeuropejskiej 4. Krytyka	Uczeń: – omawia rolę postaci Cecila Rhodesa – wyjaśnia znaczenie wiersza Rudyarda Kiplinga <i>Brzemie białego człowieka</i> – wymienia podstawowe założenia ideologii imperialnej.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu orientalizm – omawia rolę postaci Rudyarda Kiplinga – wymienia czynniki, które wpłynęły na poczucie wyższości kolonizatorów nad ludnością kolonii – opisuje stosunek Europejczyków do	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu transfer kulturowy – omawia rolę postaci Alberta Schweitzera – wymienia przyczyny nasilania się krytyki ideologii imperialnej – przedstawia argumenty	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie imperializmu dla brytyjskiej polityki kolonialnej – wymienia przykłady postaw krytycznych wobec polityki kolonialnej – określa przyczynę protekcjonalnego stosunku	Uczeń: – ocenia stosunek Europejczyków do ludności skolonizowanej w XIX i XX w. – ocenia politykę imperialną mocarstw światowych do czasu wybuchu I wojny światowej.

	kolonializmu 5. Wpływ kolonializmu na kulturę europejską		kolonizowanych ludów – przedstawia skutki kolonializmu dla społeczeństw metropolii kolonialnych oraz ludności kolonii w XIX i XX w.	przeciwników kolonializmu – prezentuje wpływ kolonializmu na kulturę Europejczyków w XIX w. – określa skutki wykorzystywania w posiadłościach zamorskich rozwiązań technologicznych z metropolii.	kolonizatorów do społeczeństw pozaeuropejskich i ich kultury – podaje przykłady wymiany kulturowej pomiędzy Europą a resztą świata.	
6. Świat wobec dominacji mocarstw kolonialnych	1. Japonia: od izolacji do otwarcia na świat 2. Reformy w Japonii 3. Podboje japońskie i wojna z Rosją 4. Niepowodzeni e europejskich prób kolonizacji 5. Początki ruchów	Uczeń: – zna daty wojny rosyjsko- japońskiej (1904– 1905 r.) – wymienia reformy mające doprowadzić do modernizacji Japonii w XIX w. – określa czynniki sprzyjające zainicjowaniu ruchów niepodległościowych w koloniach.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu szogun – omawia rolę postaci Mutsuhito – zna daty: początku reform cesarza Mutsuhito (1867 r.), bitwy pod Cuszimą (1905 r.) – określa przyczyny reform wprowadzonych przez cesarza Mutsuhito – wskazuje na mapie	Uczeń: – zna daty: wojny japońsko-chińskiej (1894–1895 r.), aneksji Korei przez Japonię (1910 r.) – przedstawia przyczyny i przejawy polityki izolacji Japonii od reszty świata – omawia przyczyny oraz skutki wojen Japonii z Chinami i Rosją – wymienia nazwy	Uczeń: – omawia rolę postaci: Menelika II, Mathew Perry’ego – zna datę przymusowego nawiązania przez Japończyków kontaktów z USA (1853 r.) – opisuje przebieg rywalizacji o wpływy w Afganistanie i Etiopii – wyjaśnia, dlaczego Afganistan i Etiopia	Uczeń: – ocenia skutki modernizacji Japonii w XIX i na początku XX w. – ocenia wpływ polityki mocarstw kolonialnych na radikalizację nastrojów społecznych na świecie.

	niepodległości owych w koloniach		kierunki ekspansji japońskiej z XIX w. – opisuje wczesny etap działalności Mahatmy Gandhiego w północnej Afryce i Indiach – wyjaśnia międzynarodowe znaczenie klęski Rosji w wojnie z Japonią.	państw afrykańskich i azjatyckich, które w XIX w. były niepodległe.	zachowały niepodległość w okresie kolonializmu.	
V. Na drodze do globalizacji						
1. Sojusznik zza Atlantyku	1. Stany Zjednoczone w XIX wieku 2. „Ziemia obiecana” 3. Polityka zagraniczna USA w drugiej połowie XIX wieku 4. I wojna światowa 5. Wspaniałe lata 20. 5. Wielki kryzys i New	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: secesja, imigracja, ententa, państwa centralne, Liga Narodów – zna daty: uchwalenia konstytucji USA (1787 r.), wojny secesyjnej (1861– 1865 r.), I wojny światowej (1914– 1918 r.), krachu na giełdzie nowojorskiej (1929 r.)	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacji, unioniści, „zasada otwartych drzwi”, kinematografia, kultura masowa, interwencjonizm – omawia rolę postaci: Thomasa Woodrowa Wilsona, Franklina Delano Roosevelta – zna daty: przystąpienia USA	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu nieograniczona wojna podwodna – zna daty: zakupienia przez USA Alaski (1867 r.), rozpoczęcia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej (1917 r.), ogłoszenia planu Wilsona (1918 r.), ogłoszenia programu <i>lend-lease</i>	Uczeń: – zna datę wojny amerykańsko- hiszpańskiej (1898 r.) – omawia wpływ wynalazków na życie Amerykanów i gospodarkę USA – wymienia główne cele oraz kierunki amerykańskiej polityki zagranicznej u progu II wojny światowej.	Uczeń: – ocenia wpływ USA na przebieg I wojny światowej – ocenia znaczenie programu pokojowego Wilsona dla zapewnienia bezpieczeństwa międzynarodowego.

	<i>Deal</i> 6. Od izolacjonizmu do zaangażowania	– przedstawia przyczyny oraz skutki imigracji Europejczyków do USA w XIX i XX w. – wymienia przyczyny dynamicznego rozwoju gospodarczego USA pod koniec XIX i na początku XX w.	- do I wojny światowej (1917 r.), kapitulacji Niemiec (11 listopada 1918 r.), zawarcia traktatu wersalskiego (28 czerwca 1919 r.), ogłoszenia <i>New Deal</i> (1932 r.) – prezentuje rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w. – przedstawia strukturę społeczną imigrantów w USA w drugiej połowie XIX w. – wyjaśnia, na czym polegała i jakie miała skutki „zasada otwartych drzwi” stosowana wobec Chin – opisuje okoliczności zakończenia amerykańskiej polityki	(1941 r.) – określa znaczenie wojny secesyjnej dla rozwoju USA – wymienia nabytki terytorialne USA z drugiej połowy XIX w. – przedstawia rolę USA podczas I wojny światowej – omawia amerykańską politykę zagraniczną po zakończeniu I wojny światowej – opisuje życie gospodarcze i społeczne w USA w latach 20. XX w. – wyjaśnia, jakie znaczenie miała I wojna światowa dla pozycji międzynarodowej Stanów Zjednoczonych.		
--	--	--	---	--	--	--

			izolacjonizmu w okresie I wojny światowej – określa przyczyny, przejawy i skutki wielkiego kryzysu – wymienia założenia <i>New Deal</i> – opisuje konsekwencje ekonomiczne I wojny światowej dla USA.			
2. Stany Zjednoczone demokratycznym supermocarstwem	1. II wojna światowa 2. Plan Marshalla 3. Rywalizacja supermocarstw 4. Stany Zjednoczone wobec Ameryki Łacińskiej i Azji 5. Od odprężenia do „gwiazdnych wojen” 6. „Żandarm	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: zimna wojna, żelazna kurtyna, „bogata Północ”, „biedne Południe” – omawia rolę postaci Michaiła Gorbaczowa – zna daty: ataku na Pearl Harbor (1941 r.), utworzenia NATO (1949 r.), załamania się rządów komunistycznych w	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: doktryna powstrzymywania, „gwiazdne wojny”, „praska wiosna”, Jesień Narodów – omawia rolę postaci Harry’ego Trumana – zna daty: realizacji planu Marshalla (1948–1951 r.), utworzenia RFN i NRD (1949 r.), „praskiej wiosny” (1968 r.),	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: odprężenie, system wielobiegunowy – omawia rolę postaci: George’a Marshalla, Fidela Castro, Ronalda Reagana – zna daty: wojny koreańskiej (1950–1953 r.), wojny wietnamskiej (1959–1975 r.), kryzysu kubańskiego (1962 r.), rozpoczęcia	Uczeń: – zna daty: ogłoszenia Sojuszu dla Postępu (1961 r.), przejęcia władzy przez Michaiła Gorbaczowa (1985 r.) – wyjaśnia, dlaczego Amerykanie sprzeciwiali się rządowi Fidela Castro na Kubie – omawia metody stosowane przez Amerykanów w celu zwalczania	Uczeń: – ocenia amerykańską politykę zwalczania wpływów komunistycznych na świecie – ocenia wpływ polityki Ronalda Reagana na rozpad ZSRR.

	świata” 7. Wyzwania geopolityczne w XXI wieku	państwach Europy Wschodniej (1989 r.) – prezentuje przebieg zimnej wojny – omawia okoliczności utworzenia i cele NATO – wyjaśnia, dlaczego USA są nazywane „żandarmem świata”.	zjednoczenia Niemiec (1990 r.), rozpadu ZSRR (1991 r.) – prezentuje rolę USA podczas II wojny światowej – wyjaśnia, na czym polegał i jakie miał skutki układ dwubiegunowy funkcjonujący w powojennym świecie – wymienia przyczyny wzrostu znaczenia USA na arenie międzynarodowej po 1945 r. – przedstawia przyczyny powstania i główne założenia doktryny powstrzymywania – określa założenia i skutki planu Marshalla – wyjaśnia, na czym polegał program „gwiazdnych wojen”	interwencji zbrojnej w Afganistanie (1979 r.) – podaje przykłady zastosowania doktryny powstrzymywania – opisuje rywalizację supermocarstw po II wojnie światowej – określa przyczyny, przebieg i skutki kryzysu kubańskiego oraz interwencji militarnej USA w Wietnamie – wyjaśnia, na czym polegała polityka odprężenia – przedstawia cechy amerykańskiej polityki zagranicznej w latach 80. XX w. – wymienia wyzwania geopolityczne w XXI w.	wpływów komunistycznych w Azji i Ameryce Łacińskiej – przedstawia różnice w rozwoju gospodarczym supermocarstw – opisuje politykę ZSRR w okresach odprężenia międzynarodowego.	
--	---	---	---	---	--	--

			– określa skutki załamania się systemu komunistycznego.			
3. Kres imperiów kolonialnych	1. Osłabienie pozycji Europy 2. Indyjska droga do niepodległości 3. Dekolonizacja Indochin 4. Niepodległość Afryki 5. Dziedzictwo kolonizacji europejskiej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelskie nieposłuszeństwo, bierny opór, dekolonizacja – omawia rolę postaci Mahatmy Gandhiego – określa, jaką rolę w walce o niepodległość Indii odegrała metoda biernego oporu.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu rok Afryki – omawia rolę postaci Ho Chi Minha – zna daty: utworzenia Indyjskiego Kongresu Narodowego (1885 r.), bitwy pod Dien Bien Phu (1954 r.) – przedstawia wpływ I i II wojny światowej na pozycję mocarstw kolonialnych oraz na nasilenie się nastrojów niepodległościowych w koloniach – prezentuje indyjską drogę do niepodległości – omawia przebieg dekolonizacji w Azji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ruch państw niezaangażowanych, neokolonializm – omawia rolę postaci Haile Selassie I – zna daty: marszu solnego (1930 r.), ogłoszenia niepodległości Indii i Pakistanu (1947 r.), konferencji w Genewie (1954 r.), powstania ruchu państw niezaangażowanych (1955 r.) – określa wpływ konfliktów światowych na przemiany społeczne i polityczne w posiadłościach	Uczeń: – omawia rolę postaci: Muhammada Alego Jinnaha, Mobutu Sese Seko – zna daty powstania Demokratycznej Republiki Wietnamu (1945 r.) i Socjalistycznej Republiki Wietnamu (1976 r.) – omawia skutki kompromisu wypracowanego podczas obrad tzw. indyjskiego Okrągłego Stołu – wyjaśnia problem suwerenności postkolonialnych państw afrykańskich.	Uczeń: – ocenia dziedzictwo kolonizacji europejskiej w Azji i Afryce – ocenia wpływ II wojny światowej na ukształtowanie się nowego podziału świata.

			– wymienia skutki wycofania się Europejczyków z kolonii azjatyckich – wyjaśnia, dlaczego rok 1960 nazwano rokiem Afryki.	- kolonialnych – przedstawia brytyjską politykę wobec Indii po zakończeniu II wojny światowej – opisuje przyczyny i skutki sporu pomiędzy Indiami a Pakistanem – prezentuje proces dekolonizacji Indochin – wymienia skutki I i II wojny indochińskiej – omawia proces dekolonizacji Afryki.		
4. Między wolnym handlem a protekcjonizmem	1. Znaczenie handlu zagranicznego 2. Modele polityki handlowej 3. Współczesny handel światowy i jego problemy 4.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu protekcjonizm – zna daty: wielkiego kryzysu gospodarczego (1929–1933 r.), utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (1951 r.),	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: liberalizm gospodarczy, globalna gospodarka wolnorynkowa – omawia rolę postaci: Roberta Schumana, Jeana Monneta – zna daty: zawarcia traktatów rzymskich	Uczeń: – zna daty: konferencji w Bretton Woods (1944 r.), zawarcia Układu Ogólnego w sprawie Taryf Celnych i Handlu (1947 r.), kryzysu paliwowego (1973 r.), utworzenia Północnoamerykańs	Uczeń: – przedstawia różnice między protekcjonizmem a liberalizmem gospodarczym – omawia czynniki, które umożliwiły ukształtowanie się układu sił gospodarczych zwanego triadą.	Uczeń: – ocenia, czy należy znieść wszystkie ograniczenia w wymianie handlowej na całym świecie.

	Porozumienia międzynarodowe dotyczące handlu	powstania Unii Europejskiej (1993 r.) – wymienia czynniki sprzyjające rozwojowi handlu międzynarodowego.	(1957 r.), utworzenia Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (1960 r.), powstania Światowej Organizacji Handlu (1994 r.) – przedstawia długofalowe skutki rozwoju handlu międzynarodowego – wymienia działania służące liberalizacji handlu między państwami członkowskimi EWG – podaje przyczyny liberalizacji handlu międzynarodowego po II wojnie światowej.	kiej Strefy Wolnego Handlu (1992 r.) – wyjaśnia, w jaki sposób II wojna światowa wpłynęła na zmiany w rozwoju handlu międzynarodowego – podaje skutki kryzysu paliwowego z 1973 r. – wymienia najważniejsze porozumienia międzynarodowe dotyczące handlu.		
--	---	---	---	--	--	--

5. Globalizacja – szanse i zagrożenia	1. Czym jest globalizacja 2. Przejawy globalizacji 3. Skutki globalizacji 4. Krytycy globalizacji 5. Polska w zglobalizowanym świecie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu globalizacja – wymienia czynniki sprzyjające globalizacji – określa społeczne, polityczne i kulturowe skutki globalizacji.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: korporacja międzynarodowa, antyglobaliści – zna datę wybuchu światowego kryzysu gospodarczego (2008 r.) – rozpoznaje przejawy globalizacji – wyjaśnia, które ze skutków globalizacji budzą sprzeciw jej krytyków.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: uniformizacja kultury, makdonaldyzacja – omawia rolę korporacji międzynarodowych w procesie globalizacji – podaje przykłady zagrożeń gospodarczych, społecznych, politycznych i ekologicznych, które wynikają z globalizacji.	Uczeń: – przedstawia różnice w rozwoju globalizacji w różnych regionach świata – omawia miejsce Polski w zglobalizowanym świecie.	Uczeń: – ocenia skutki globalizacji dla społeczeństw na całym świecie – ocenia pozytywne i negatywne aspekty globalizacji w perspektywie przyszłości państwa oraz społeczeństwa polskiego.
--	---	---	--	---	---	--